Nummer 35 Donderdag 27 Augustus 1931 31ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING
„OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

Van het Hoofdbestuur.

De prentbriefkaarten der Balische dansen door het Nation. Jongeren Verbond, op de praalwagens, ten verkoop aangeboden bij de actie tot inzameling van gelden voor het nieuwe Nederl. paviljoen op de tentoonstelling te Parijs, zijn, voor zoover de voorraad strekt, alsnog verkrijgbaar bij het Algem. Secretariaat der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, ad *f* 1.— per pakket.

Aan de medewerkers.

Beleefd verzoek aan onze medewerkers om, in verband met de Koninginnedag-viering, hun kopij voor het nr. van het „K. W." van 3 Sept. a.s. uiterlijk op Zaterdagmorgen 29 dezer aan den redactie-secretaris te willen doen toekomen.

De opening van het nieuwe Nederlandsche paviljoen te Parijs.

De 18de Augustus was de groote dag! De dag van onze wederverschijning op de Koloniale Wereldtentoonstelling in het Bosch van Vincennes. Binnen twee maanden is daar een statig paleis verrezen en uit de dagbladen weet men reeds hoe indrukwekkend de openingsplechtigheid is geweest. De rede door den voorzitter van het Hoofdbestuur van „Oost en West" uitgesproken ,vindt men hieronder, terwijl men over hetgeen in ons nieuwe paviljoen te zien is, reeds het noodige heeft kunnen lezen in de geestdriftige verslagen in de dagbladpers. Deze geestdrift was niet misplaatst en ook op deze plaats wenschen wij te getuigen van onze groote bewondering voor hetgeen in korten tijd in Vincennes onder de Nederlandsche vlag werd bereikt en onzen dank uit te spreken aan allen die aan dit nieuwe groote succes van Nederland en Indië het hunne hebben bijgedragen.

Bij de opening voerde mr. Fock het eerst het woord; minister Beelaerts van Blokland dankte aan het slot van de plechtigheid. Maarschalk Lyautey antwoordde op de woorden van mr. Fock. Eigenlijk is 't onnoodig om te spreken, zoo zei de maarschalk, men hoeft maar rond te kijken en dat zegt alles. Een bijzonder woord van oprechte bewondering voor den heer Moojen mag echter niet ontbreken. Nederland, wat geeft ge een prachtige les van energie aan héél de wereld. Dat dwingt bewondering af. Ongeveer 35 jaar geleden heb ik u voor 't eerst leeren kennen. Toen heb ik uw energie geconstateerd. En thans andermaal. Ik eindig dan ook met de woorden: Eere, eere zij U.

Nadat de Marseillaise had geklonken, trad de Fransche minister van Koloniën, de heer Paul Reynaud, naar voren. Spreker zou maar heel kort zijn en even slechts de geschiedenis vertellen. Den

ochtend van den brand stond ik met den Nederlandschen gezand voor de rookende puinhoopen. Toen ik met mijn medewerkers sprak, twee dagen later, zei ik: de opening van het nieuwe Nederlandsche paviljoen zal de meest indrukwekkende zijn. Nu zijn we slechts veertig dagen ouder en 't feit is daar. Uw eerste paviljoen was Indië.... maar uw tweede paviljoen leert ons Nederland kennen. Namens de Fransche Republiek uit ik mijn diepe en oprechte bewondering voor héél het Nederlandsche volk.

En nauwelijks waren deze woorden gesproken, of een daverend en aanhoudend applaus, waaraan schier geen einde scheen te komen, barstte los. Het was een overweldigend moment....

***

Ons bestuur mocht nog met voldoening vernemen, dat, onder het eere-voorzitterschap, van den gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden, te Koeta-Radja, een sub-comité zich gevormd heeft, teneinde in dat gewest een steunactie te organiseeren ten bate van het nieuwe paviljoen ter Parijsche tentoonstelling. Deze sub-commissie stelt zich o.m. voor, de feestelijkheden op 31 Augustus e.k. aan dit doel dienstbaar te maken.

Het bestuur benut gaarne deze gelegenheid mede te deelen, dat de sierlijk uitgevoerde herinneringspenningen, welke ter gelegenheid van de opening van ons nieuwe Nederlandsche paviljoen, door den heer R. Zuyderhoff, algemeen voorzitter der Vereeniging „Oost en West", tevens lid der Algemeene Tentoonstellings-Commissie, namens genoemde vereeniging, aan den heer mr. D. Fock (in zilver) en aan de overige leden van het uitvoerend comité (in brons) aangeboden werden, vervaardigd zijn in de ateliers van de „Koninklijke Begeer" te Voorschoten.

De plechtigheid in Vincennes.

De voorzitter van „Oost en West" aan het woord.

Wij laten hier volgen de rede, uitgesproken door den heer R. Zuyderhoff, Algemeen Voorzitter der Vereeniging „Oost en West", tevens lid van de Algemeene Commissie, bij de opening van het nieuwe Nederlandsche paviljoen ter Parijsche tentoonstelling op 18 Augustus 1931.

Excellentie,

Ik geloof niet dat in eenig land een comité voor de deelneming aan een internationale tentoonstelling voor een taak gestaan heeft als het Comité voor de Nederlandsche deelneming aan de Parijsche tentoonstelling.

Dat comité is begonnen met zeer hooge eischen te stellen aan zijn doel. Hierdoor is het Nederlandsche paviljoen geworden een monument, waarvan een roep ging

Hij is verstandig, die weet, wanneer hij abuis is — en er voor uitkomt. (De Zakenwereld).

Nagekomen Berichten.

door de wereld. Het was een kostbaar juweel van de Kroon van Vincennes, een kleinood dat algemeen de aandacht vestigde op het werk door Nederland in zijn overzeesche gewesten verricht.

Vóór den 8en Mei heerschte er in Nederland nog tamelijk veel onverschilligheid voor ons aandeel in de groote koloniale manifestatie te Parijs, na de opening van het paviljoen nam de belangstelling met den dag toe, om tot ware geestdrift te stijgen tijdens het bezoek van Hare Majesteit de Koningin. In die hoogste stemming bereikte ons op dien nimmer te vergeten Zondagmorgen van den 28en Juni de mare dat Neerlands glorie binnen het uur een prooi der vlammen was geworden. Wij stonden verslagen, doch niet de mannen van het uitvoerend Comité. Hun stond slechts voor oogen hetgeen Nederland verschuldigd was aan zichzelf en aan het buitenland, in het bijzonder aan Frankrijk. Door deze hooge gedachte geleid, hebben zij alle gevaren en bezwaren trotseerend en alle moeilijkheden overwinnend reeds na ongeveer 1½ maand Nederland op waardige wijze zijn plaats te Vincennes doen hernemen.

Excellentie, U heeft medewerkers gehad, die U krachtig hebben bijgestaan, doch de opperleiding was aan U. Wat zulks beteekent, is mij bekend, doordat ik indertijd het voorrecht gehad heb onder U te dienen. *Daardoor* weet ik welke bezieling van U uitgaat, *daardoor* ken ik Uwe groote werkkracht, Uw wijs beleid en Uw besluitvaardigheid; eigenschappen welke mede geleid hebben tot het nieuwe, schoone resultaat, waarin wij allen ons verheugen.

Namens de geheele vereeniging Oost- en West, wensch ik U en Uwe medeleden daarmede geluk, daaraan toevoegende eene kleine herinnering aan Nederlands deelneming aan de Parijsche tentoonstelling van 1931.

Vriendelijk verzoek ik U dit aandenken wel te willen aanvaarden."

Den heer Mr. D. Fock werd een zilveren — den overigen leden van het Uitvoerend Comité een bronzen herinneringsmedaille namens de Vereeniging „Oost en West" aangeboden.

Steuncomité-Parijs.

Den schenkers werd het door „Oost en West" uitgegeven werkje „Onze Overzeesche Gewesten" bij wijze van kwitantie en onder dankbetuiging toegezonden.

Zij, die dit boekje onverhoopt niet mochten ontvangen hebben, gelieven hiervan even te berichten, opdat de toezending onverwijld volge.

Gespecificeerde opgave, onder initialen, van de per giro ingekomen gelden van 15 t/m. 21 Augustus.

's-Gravenhage: Jhr. Mr. E. C. U. van D. ƒ 40,—; Mr H. H. ƒ 25,—; Kam. v. K. en Fabr. ƒ 1000,—; Dr. J. H. O. R. ƒ 5,—; R. van L. ƒ 2,50; Jvr. J. E. Bsse B. ƒ 5,—; Mevr. W. P. Q—B. ƒ 2,—; G. J. v. d. B. ƒ 5,—; Jhr. Mr. G. W. v. d. D. ƒ 2,50; Ir. Adr. B. ƒ 5,—; Mej. C. M. van B. ƒ 100,—; Mr. H. F. R. D. ƒ 5,—; Mej. Dr. E. D. B. ƒ 10,—; F. A. H. ƒ 5,—; Amb. B. B. ƒ 3,25; W. H. van T. ƒ 10,—; Ir. H. S. ƒ 10,—; M. L. A. ƒ 5,—; Mevr. M. A. E. R.—v. O. ƒ 10,—; Mevr. F. D. ƒ 20,—; C. G. R. ƒ 50,—; Ir. E. H. M. U. ƒ 10,—; C. F. ƒ 15,—; W. J. Sch. ƒ 10,—; Mr. W. F. K. C. B. ƒ 3,50; Mevr. E. R. W.—M. ƒ 10,—; A. G. H. van S. ƒ 10,—; Mr. D. v. H. ƒ 50,—; J. A. H. J. ƒ 10,—; D. A. P. K. ƒ 10,—; Ir. W. H. ƒ 10,—; E. H. A. ƒ 1,—; eenige abonné's v. d. Avondpost ƒ 113,—; Mej. J. D. ƒ 2,50.

Amsterdam: Mr. D. A. D. ƒ 50,—; M. L. Jr. ƒ 100,—; Mej. L. M. B. ƒ 2,50; R. A. B. ƒ 20,—; Mej. T. van H. ƒ 10,—; Mej. S. H. T. ƒ 100,—; Mr. Dr. C. S. ƒ 25,—; W. R. ƒ 2,50.

Rotterdam: J. van S. ƒ 2,50; Mr. J. G. L. N. T. ƒ 10,—; J. J. van S. ƒ 25,—; J. K. ƒ 5,—; Zilveren Voetbal Com ƒ 100,—; A. Ed. D. ƒ 25,—; K. van D. en S. ƒ 100,—; B. C H. M. K. ƒ 10,—; Mevr. A. J.—V. ƒ 25,—.

Hilversum: G. H. V. ƒ 2,50; Mevr. A. K.—M. ƒ 5,—; Mej. F. v. L. ƒ 10,—.

Zeist: P. V. ƒ 5,—.

Scheveningen: Mr. B. W. F. v. d. B. ƒ 3,—; C. H. ƒ 2,50.

Putten: Jhr. V. B. ƒ 10,—.

De Bilt: F. B. ƒ 1,—.

Rijswijk: J. F. ƒ 10,—.

Meppel: H. J. v. W. ƒ 1,50.

Zutphen: Dr. N. J. A. F. ƒ 10,—.

Zwolle: J. H. S. ƒ 1,—.

Bergen: J. M. van W. C. ƒ 5,—.

Amersfoort M. R. van R. ƒ 10,—; L. G. ƒ 15,—; Mr. G. J. N. T. ƒ 5,—.

Baarn: M. F. G. ƒ 2,50.

Dordrecht: Dr. F. D. ƒ 25,—; Mej. G. A. de J. ƒ 100,—

Leersum: Dr. H. W. H. ƒ 2,50.

Eindhoven: Prof. G. ƒ 10,—.

Wageningen: C. F. P. ƒ 100,—; Mej. Dr. J. H. H. v. d. M. ƒ 10,—.

Groningen: J. H. ter S. ƒ 11,—.

Leeuwarden: H. W. H. ƒ 2,50.

Doorn: Alfr. J. B. ƒ 25,—

Breda: W. H. C. A. S. ƒ 5,—; Mr. F. E. P. R. ƒ 25,—

Voorst: G. E. W. ƒ 30,—.

Culemborg: F. W. P. ƒ 10,—.

Velp: W. G. F. T. ƒ 5,—.

Arnhem: W. L. K. ƒ 5,—; Fam. St. ƒ 2,—; Jhr. Ir. J. W. S. S. v. 's Gr. ƒ 25,—.

Heemstede: H. R. M. G. ƒ 10,—; Dames B. en C. van S. ƒ 10,—.

Terborg: Mr. J. G. v. H. ƒ 10,—.

Wassenaar: Jhr. D. C. G. ƒ 25,—; Mevr. J. R. J.—F. ƒ 10,—; W. J. R. L. ƒ 5,—; J. A. H. C. ƒ 2,50; H. ƒ 3,—; Mevr. J. O.—G. ƒ 10,—; Mevr. P. S. B. ter M. ƒ 100,—; Mevr. P. J. H.—O. ƒ 2,50; Jvr. E. L. ƒ 100,—.

Brussel: R. W. ƒ 50,—.

Voorburg: N.J. V. en F. ƒ 1,—; D. B. ƒ 2,50.

Haarlem: Jhr. Mr. A. F. de S. L. ƒ 10,—; Mevr. J. D. ƒ 10,—; I. H. B ƒ 10,—.

Hillegersberg: Drs. E. L. K. Jr. ƒ 5,—.

Nijmegen: Ir. M. S. B. ƒ 10,—; Dr. E. A. K. ƒ 6,—.

Koog a/d. Zaan: N.V. Stijfselfabr. „De Bijenkorf" ƒ 100,—.

Goor: J. C. J. ƒ 2,50.

Deze bedragen vormen een *per giro* ontvangen som van	ƒ 3.174,75
Reeds verantwoord over het tijdvak van 30 Juni t/m. 14 Augustus (Zie vorig K.W.)	„ 33.045,48
	ƒ 36.220,23
Per kas ontvangen aan contanten door pers. afdracht, brieven, postwissels enz. v/m. 16 t/m. 22 Aug.: Cons. G., Shangai, ƒ 100,—; Dev. Dagbl. ƒ 137,50; X. IJ. Z., Parijs, ƒ 20,—; Kamer v. K., Parijs, ƒ 24,02; Mej. D. v. H. T., Hilversum, ƒ 25,—	„ 306,52
Reeds verantwoord over het tijdvak v/m. 30 Juni t/m. 15 Aug. (Zie vorig K.W.) . . .	„ 1.328,32
En door storting bij het Agentsch. der Ned. Handelmij. alhier: J. W. M., Den Haag ƒ 20,—; Kamer v. K., Amsterdam, ƒ 3000,—; Mevr. R., Den Haag, ƒ 10,—	„ 3.030,—
Reeds verantwoord v/m. 30 Juni t/m. 15 Aug. (Zie vorig K.W.)	„ 7.353,75
Totaal t/m. 22 Aug (giro t/m. 21 Aug.)	ƒ 48.238,82

Giften worden nog steeds aanvaard door de Vereeniging „Oost en West", Korte Voorthout 6, Den Haag, Giro No. 14574.

HET STEUNCOMITÉ PARIJS.

Het Informatie-Bureau der Vereeniging „Oost en West"

VERSLAG OVER HET JAAR 1930/1931

(in verband met den economischen toestand van Ned. Oost- en West-Indië.)

door

H. J. A. RAEDT VAN OLDENBARNEVELT.

Na beëindiging van onze vluchtige schets van den economischen toestand in de beide Indiën rest ons thans nog de gegevens te raadplegen omtrent de bestaande werkloosheid in die Overzeesche gewesten om tot de conclusie te komen, dat de tijdsomstandigheden thans verre van bemoedigend zijn voor de vele werkzoekenden, die krachtens hunne plannen en voorbereiding er op gerekend hadden hunne schreden in de eerste plaats naar Oost-Indië te richten, om daar een werkkring machtig te worden buiten het ambtelijke, in den handel, in de cultures of in de technische en andere bedrijven.

In zijn belangrijke en uitvoerige studie over het „Onderzoek naar den omvang der werkloosheid op Java", (Nov.-Dec. 1930), — zie Koloniale Studiën. Tijdschrift van de Vereeniging voor Studie van Koloniaal-Maatschappelijke Vraagstukken. 15e jaargang van April 1931 — geeft mr. A. G. Vreede een raming aan van 2225 reëele werkloozen op Java, waarvan 1090 in benarde financieele omstandigheden.

Voor de buitengewesten is het onderzoek nog in gang, doch wanneer dit voorloopig in totaal op 175 wordt geraamd, dan komt men tot een totaal van 2400 Europeesche werkloozen voor heel Nederlandsch-Indië. Dat dit cijfer ernstig is, zegt de schrijver, kan wel hieruit blijken, dat volgens de volkstelling zich in Indië bevinden: 245.000 Europeanen, zoodat bijna 1 pct. van de totale Europeesche bevolking geen werk heeft. Om nu tot een eenigszins vergelijkbaar percentage te komen van de werkloozen tegenover hen, die werken, dient het aantal in de particuliere bedrijven werkzame personen te worden gevonden. Met gebruikmaking voorloopig — d.i. in afwachting van de resultaten

der gehouden volkstelling — van een over het jaar 1928 gehouden enquête door de Hollandsch—Indische Commissie, waren in 1928 87.330 Europeanen aangeslagen in de Inkomstenbelasting waarvan:

In overheidsdienst	27.046
Gepensionneerden	13.208
Renteniers en Part. Gepensionneerden	7.000
Totaal	47.254

Zoodat a's werkzaam in het bedrijfsleven overblijven ten hoogste 40.000 personen. Op deze 40.000 personen gerekend, beteekent de huidige werkloosheid dus 6 pct., een cijfer vrijwel even hoog als in Nederland 6.5 pct. (Sept. 1930). Ongetwijfeld moet dit cijfers dan ook *hoog* worden geacht. Het geeft een beeld van den ernst van de gevolgen van de huidige crisis, welk beeld nog wordt verscherpt als men daarbij bedenkt, dat velen na ontslag op kosten hunner werkgevers of op eigen kosten naar Nederland zijn vertrokken en dus daardoor in dit overzicht niet zijn begrepen.

Hoogst leerrijk zijn de door mr. Vreede opgegeven cijfers van de inheemsche werkloosheid in de steden, Batavia, Bandoeng, Soerabaja, Djokdjakarta, Tegal en Malang (bldz. 260 t/m. 270), doch wij zullen als niet direct van belang voor ons verslag daarvan hier geen gebruik maken, maar alleen even aanstippen, dat voor Java aan loonen (borongan inbegrepen) voor 1924, bij spoor- en tramwegen, stoomvaart mijen c.a., suiker, tabak, bergcultures, gas en electriciteit en diverse, werd uitgekeerd f 172.200.000, welk bedrag, volgens mr. Vreede, voor 1928 en 1929 vermoedelijk de f 200.000.000 zal hebben overschreden. Door de rigoureuze bezuinigingen is dit bedrag natuurlijk aanmerkelijk teruggeloopen (bldz. 266). En wij hebben hier nog niet eens de cijfers voor de buitengewesten! Onder de ongunstige omstandigheden, waarin de beide Indiën thans verkeeren, bestaat de billijke verwachting, dat de tijden zullen veranderen en Indië weer van ouds wordt het land, waarheen onze jonge lieden behooren heen te gaan om met hun aangeboren goede eigenschappen het land te helpen vooruit brengen en zoodoende zich zelven een veel belovende toekomst te scheppen, waarop zij, na volbrachten arbeid in het vaderland teruggekeerd, met groote voldoening zullen kunnen terugzien. Naar aanleiding hiervan is ons het artikel van den heer M. A. J. Kelling: *„Bouwt uw toekomst in Indië, een woord tot jonge Nederlanders"* in de Rijkseenheid van 8 Juli 1931, No. 41, sympathiek en behartigenswaard, te meer waar wij reeds zoo vaak in onze vorige overzichten van den economischen toestand in de beide Indiën, jonge lieden op het belang hebben gewezen, om zoowel in Oost- als in West-Indië, grondgebied van den Nederlandschen staat, hun heil te zoeken, hetwelk zij in ons onvolprezen doch overbevolkt vaderland niet of met groote moeite kunnen deelachtig worden.

Het vervullen van een betrekking in Indië beteekent toch het doormaken van een leven vol afwisseling en vol emoties, onder interessante en vaak hoogst merkwaardige omstandigheden, waarvan men zich hier in den lande vaak geen idee kan vormen.

Op den voorgrond zij, dat men zich niet blind staart op stoffelijke voordeelen, waarop men zich inbeeldt recht te hebben als een compensatie voor het leven in de tropen, ver van het vaderland, n.l. als een gemis van het leven in een Westersch milieu. Alsof men daarvan tegenwoordig, hoe diep men ook in de rimboe zit, is verstoken! Onze vliegmachines zorgen wel voor het contact met den vaderlandschen bodem. In 6—8 dagen is een brief *vice versa* over en de tijd nadert, dat men in 3×24 uren van hier uit Indië zal kunnen bereiken in levende lijve!

De toeloop van betrekkingzoekenden naar ons bureau om naar een levensbestaan in Indië te informeeren was over 1930 niet beduidend minder dan in het vorige jaar, wel een bewijs, dat de ambitie onzer jonge lieden om naar onze Overzeesche gewesten te gaan, niet is verflauwd.

Het is alleen verre van bemoedigend, dat de ongunst der tijden, als gevolg van de economische inzinking, thans voorloopig velen den pas heeft afgesneden in Indië te komen voor de een of andere particuliere betrekking, want het is duidelijk, dat thans daar zoo goed als geen betrekkingen te vergeven zijn. Bij eventueel voorkomende vacatures zullen in de eerste plaats de vele aldaar aanwezige Europeesche werkloozen in aanmerking komen, die wegens de algemeene inkrimping en bezuiniging der bedrijven, in grooten getale uit hunne betrekkingen werden ontslagen. Ook gaven wederom buitenlanders de hoop niet op om in Indië op de een of andere manier terecht te komen voor de vervulling van betrekkingen, welke hun in het eigen land, mede als gevolg van de algemeene wereldmalaise, geen bevredigende inkomsten meer konden opleveren. Tengetale van 187 (v.j. 148) wendden zij zich tot ons bureau, o.w. 25 mondeling. Veelal behoorden zij, evenals in de vorige jaren, tot de intellectueelen als ingenieurs, technici, geneesheeren, bedrijfsleiders, leeraren bij het onderwijs in verschillende vakken, handelaren, enz.

Voor een juist overzicht der ingewonnen informaties, moge de hieronder volgende opgave dienen:

	Schriftelijk	Mondeling	Totaal
Particuliere betrekkingen ..	330	148	478
Gouvernementsbetrekkingen..	3	7	10
De reis, het leven, den levensstandaard, de kleeding, het land en volk en de toestanden in Indië ..	20	22	42
Een bepaalde plaats of streek	16	36	52
Boekwerken en brochures over Indië en die over de betrekkingen aldaar	64	34	98
De opleiding, studiekosten en vereischten tot ambten en bezoldigingen	12	19	31
Informaties aangaande de meest uiteenloopende onderwerpen	117	231	348
In 1930	562	497	1059
In 1929	716	687	1403
In 1928	610	714	1324
In 1927	687	605	1292

Onder de rubriek betreffende de meest uiteenloopende onderwerpen zijn begrepen de personen, die woningen of appartementen hadden te huren, te verhuren of te verkoopen en pensions hielden (75); families, die bij voorkeur z.g. Indische kinderen in hun gezin wenschten op te nemen (122); dames, die zich aanboden voor het besturen van een huishouding in Ned.-Indië of als kinderjuffrouw (gouvernante) in Europeesche gezinnen daar te lande (30); personen, die inlandsche bedienden wenschten in dienst te nemen en daartoe door bemiddeling van het Informatiebureau de hulp inriepen van Persinggahan (1).

Totaal van bovenstaande cijfers 228 (in 1929: 260).

Het debiet der boekwerkjes, gevende uitvoerige inlichtingen over staats- en particuliere betrekkingen in Onze Overzeesche Gewesten, op het Informatiebureau, in 1930 bedroeg f 40.65 tegen f 134.52 in 1929.

Verkocht werden tegen den kostenden prijs:

57 boekjes met een opbrengst van	f 38.05
Verkocht werden met 20 % korting:	
3 boekjes met een opbrengst van	„ 2.60
Totaal	f 40.65

Aantal boekjes *gratis* verstrekt 24 exemplaren aan het Alg. Ned. Verbond voor het Cultuur-Historisch Museum te Pretoria. Daarenboven werden door den secr.-penningmeester verzonden met 20 % korting 8 boekjes aan de R. K. Boekcentrale, Keizersgracht 62, 64 te Amsterdam, ten bedrage van f 5.32 en een viertal boekjes ten bedrage van f 2.75, terwijl ter nadere verrekening werden gezonden aan de Firma Martinus Nijhoff 25 exemplaren en aan den Hoofdvertegenwoordiger in Indië, den heer L. M. F. Plate, 17 exemplaren. In het geheel bedroeg de omzet der boekjes: 57+3+24+8+4+25+17 = 138, tegen 514 in 1929.

Wij laten hier weder een opgave volgen van enkele belangrijke in 1930 en in de eerste helft van 1931 verschenen boekwerken, welke in den boekhandel zijn te verkrijgen of in openbare bibliotheken kunnen worden geraadpleegd, waarmede vooral betrekkingzoekenden hun voordeel kunnen doen.

I. *Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië.* — Aanvullingen en Wijzigingen. — afl. 21 t/m. 24 verschenen in 1930 en afl. 25 t/m. 27 verschenen in 1931 tot Juni. — Vervolg van den tweeden druk der Encyclopaedie in vier deelen, 1916—1921, waarvan de bovenstaande aanvullingen het vijfde deel uitmaken. Prijs der 5 deelen in linnen banden f 95 of het hoofdwerk in twee deelen in half leder en het supplement in één deel in linnen f 105. 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1931. — De Aanvullingen en Wijzigingen zorgen voor het *up to date* blijven van het standaardwerk over de kennis van ons Indië. Zij, die geroepen zijn zich op de hoogte te houden van de steeds voortschrijdende ontwikkeling van Ned.-Indië zullen, in welken werkkring ook aldaar geplaatst, — als landsdienaar of particulier, — de raadpleging van de uitvoerige artikelen, alphabetisch gerangschikt en met literatuuropgave, telkenmale noodig hebben. Wij kunnen er niet aan denken in dit Overzicht meer in het bijzonder op de waarde en beteekenis van de Encyclopaedie te wijzen, want om hier met Papageno (S. Kalff) te spreken: „Hier is de veelheid der verschijnselen zóó, dat de pen aarzelt in het aanstippen van het meest kenmerkende." Door de wijze van een oordeelkundige bewerking der artikelen is de Encyclopaedie van Ned.-Indië tevens een werk van groote betrouwbaarheid.

II. *Wegwijzer voor Katholieken,* die voornemens zijn naar Indië te vertrekken, en voor hen die van Indië naar Holland komen, door P.

J. F. J. Schnebbelié Directeur van het Katholiek Indisch Bureau, gevestigd in De Carpentierstraat 153 te Den Haag. — Derde uitgave op 12 Maart 1931 verschenen. — Een waardevol handboek voor een ieder, die zoekende is naar een werkkring in Ned.-Indië, door de vele inlichtingen en aanwijzingen van allerlei aard. Het boek, 326 bladzijden groot, bevat zoo volledig mogelijk alles wat een ieder, hij of zij, weten moet, die zich in Ned.-Indië wenscht te vestigen, maar ook wat voor een ieder van werkelijk direct belang is bij een tijdelijke of blijvende vestiging in Nederland, dit laatste dus voor hem of haar, die na een verblijf in Ned.-Indië naar Nederland teruggekeert.

III. *De nationalistische beweging in Nederlandsch-Indië*, door J. Th. Petrus Blumberger, oud-Assistent-Res., uitgegeven door H. D. Tjeenk Willink en Zoon, N.V. Haarlem. Zeer aan te bevelen, in helderen stijl geschreven werk, dat volledig de nationalistische beweging in Ned.-Indië behandelt, een evolutionnaire ontwikkeling der inheemsche bevolking, waarvan wel een ieder, die zich in Indië vestigt, behoort op de hoogte te zijn.

IV. *De groote Indische Cultures*, geïllustreerd, door Ir. L. J. M. Feber. — Uitgave N.V. Zeepfabrieken „Het Anker". Drukkerij De Spaarnestad, Haarlem. Met een waardeerend voorwoord van den Oud-Gouverneur-Generaal Mr. D. Fock.

V. *Mijn Indische reis. Gedachten over Cultuur en kunst*, door Dr. H. P. Berlage. Met 36 reproducties naar teekeningen van den schrijver, Rotterdam W. L. en J. Brusse's uitg. Mij.

VI. *Onze Overzeesche Gewesten*, Juli 1931. Een boekje voor de Nederlandsche jeugd. — Uitgave der Vereeniging „Oost en West", ter verspreiding van een zeer overzichtelijke kennis van onze overzeesche gewesten; een boekje dat in een leemte voorziet, wanneer wij hier opnieuw mogen constateeren, dat zelfs eenige notie betreffende Oost- en West-Indië bij het meerendeel onzer schoolgaande jeugd, — om niet van de volwassenen te spreken — nog altijd op bedroevende wijze ontbreekt.

Zie ook de beoordeeling van dit boekje in het Kol. Weekblad van 9 Juli 1931, No. 28. Gratis, voor zoover de voorraad strekt, verkrijgbaar bij de Vereeniging „Oost en West", Informatiebureau, Korte Voorhout 6, Den Haag.

VII. *Curaçao*, naar de laatste gegevens bewerkt door het Bestuur der Afdeeling aldaar, 1931. Prijs f 0.25. Verkrijgbaar bij het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West", Korte Voorhout 6, Den Haag.

VIII. *Indië*, 620 plaatjes op 200 cartons, formaat 19½ bij 28 c.M., met tekst, door C. Lekkerkerker; in doos, prijs f 9.—. De platen bestrijken het geheele veld der aardrijkskunde van Ned.-Indië. De afbeeldingen met bijschriften in het Nederlandsch en het Maleisch.

IX. *Wonen en leven in Nederl.-Indië*. — N.V. Mag. De Bijenkorf, Amsterdam, Den Haag, Rotterdam. *Gratis* verkrijgbaar bij voornoemde N.V. afd. Mailorders, te Rotterdam. Een heel aardig, van gekleurde afbeeldingen voorzien, in kwarto vorm uitgegeven werkje, dat tal van nuttige wenken en raadgevingen bevat voor hen, die hun woning op practische en smaakvolle wijze in Indië wenschen in te richten. Met de uitgave van deze handleiding, — een vraagbaak — heeft de Bijenkorf werkelijk zeer velen verplicht en zij zal ontegenzeggelijk veel pleizier daarvan beleven en naar wij hopen ook voordeel voor haar bedrijf.

X. *25 jaren Decentralisatie in Nederlandsch-Indië*, 1905-1930. — Uitgegeven door de Vereeniging voor Locale Belangen. Samensteller F. W. M. Kerchman te Semarang — geïllustr. met mooie foto's — prachtwerk, 524 bldz., handelende over de gemeenten in Ned.-Indië en over alles wat daarmede in verband staat.

XI. *De Koloniale roeping van Nederland* (Holland's Colonial Call), in het Nederlandsch en in het Engelsch. Prachtwerk, 103 bldz., rijk geïllustreerd met mooie fotografische afbeeldingen. Uitgave der N.V. Nederlandsch-Engelsche uitgeversmaatschappij, Den Haag. 1930.

XII. *1930. Handbook of the Netherlands East-Indies*, Uitgave van de: Division of commerce of the Department of Agriculture, Industry of commerce, Buitenzorg, Java. Rijk geïllustreerd met foto's. 424 bldz.

XIII. *De verhouding tusschen den tropischen landbouwgordel en de industriecentra der gematigde zone in hare beteekenis voor het huidig aspect van het Koloniale Vraagstuk in Zuid-Oost-Azië*. Proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de letteren en wijsbegeerte aan de Rijks-universiteit te Utrecht, enz., door Johannes Gerardus Loohuis.

Gedrukt en uitgegeven bij N.V. Drukkerij „De Mercuur", Vaartweg 43a, Hilversum, in Mei van het jaar 1931.

XIV. *Van Mameren's Leidraad bij beroepskeuze* voor Jongens en Meisjes. Zevende druk. Naar de nieuwste officieele en particuliere bronnen verwerkt, door J. Oosterkamp en Herm. J. Jacobs te 's-Gravenhage.

I. Onderwijsinrichtingen.

II. Betrekkingen in Nederland en Nederlandsch-Indië. Tiel 1930. D. Mijs. Geb. f 4.75.

Deze zevende druk is weer met zorg herzien. De praktijk heeft uitgewezen, dat de leidraad in dezen vorm een begeerde en betrouwbare gids is gebleken. Deze uitgave is werkelijk voor ouders, voogden, onderwijzers, school- en gemeentebesturen een onmisbare steun bij het moeilijke en ernstige vraagstuk der beroepskeuze en kan daarom in alle opzichten worden aanbevolen.

XV. I. *Nederlandsch-Indië in de Wereldcrisis*, door Ir. E. P. Wellenstein.

II. *De nawerking van de crisis op 's lands geldmiddelen*, door C. v. d. Bussche. — Uitgave van de Vereeniging voor Studie van Koloniaal Maatschappelijke Vraagstukken. — Publicatie No. 19. 1931. — Zie boven in ons verslag reeds aangehaald.

XVI. *Onderzoek naar den omvang der werkloosheid op Java*, (November-December 1930) door Mr. A. G. Vreede. — In Koloniale Studiën. — Tijdschrift van de Vereeniging voor Studie van Koloniaal Maatschappelijke Vraagstukken. Vijftiende jaargang, April 1931. No. 2. blz. 242 t/m. 273. — Zie boven, in ons verslag reeds aangehaald.

Wij zouden thans gevoegelijk ons verslag nopens den economischen toestand in de overzeesche gewesten kunnen beëindigen, doch wij meenen, alvorens daartoe over te gaan, goed te doen, hier nog even de aandacht te vestigen op de groote waardeering, die wij Hollanders in den laatsten tijd mochten ondervinden van koloniale autoriteiten omtrent het beproefde systeem van ons koloniaal beheer. Hoezeer Ned.-Indië thans, evenals elk ander land in de wereld, onder den algemeenen malaisetoestand gebukt gaat, het kan ons toch niet onverschillig zijn, wanneer van verschillende zijden in het buitenland ons zooveel lof wordt toegezwaaid voor de wijze waarop wij ons overzeesch gebied besturen.

Het Berliner Tageblatt bevat onder den titel „Grossmacht Holland" een uitvoerig artikel van de hand van dr. Max Jordan, over Nederlandsch-Indië. Hij zegt daarin: „Het is niet duidelijk, waarom aan Holland, in het algemeen woordgebruik der diplomatie, niet de rang van groote mogendheid toegekend wordt. Zeker kan geen militaire maatstaf aangelegd worden. Doch de benaming kan zeer zeker gelden, wanneer de veel gezondere maatstaf van economisch-cultureele pioniers-prestatie gebruikt wordt. In Oost-Indië is Nederland in ieder geval de groote mogendheid van zeer groot formaat, en omdat dit koloniale rijk het werk van Holland is, mag het moederland zich terecht met andere koloniale mogendheden op één en dezelfde lijn stellen...

Een gebied, grooter dan Duitschland, Frankrijk, Italië en Spanje tezamen, van een uitbreiding over land en water, welke gelijk is aan die van het vasteland van Europa, geheele ingesloten in de Britsche invloedszone, van het eene einde tot het andere blootstaande aan den druk van Indo-Aziatische menschenmassa's, en toch een autonoom rijk, stevig gevestigd, een ongedeelde eenheid met eigen krachtige spanningen. Inderdaad: een monster-kolonie, waaraan de imperialisten van de oude school zich een voorbeeld kunnen nemen"... De schrijver zegt ten slotte, „dat Nederland zich om de veiligheid van zijn koloniën niet bezorgd behoeft te maken, temeer daar het bereid is door een verstandige taktiek halverwege vrijwillig aan de nieuwe eischen tegemoet te komen.

Thans, nu alle dingen op losse schroeven staan, is het moeilijk voorspellingen te doen. Door het trekken van historische parallellen, kan echter zeer goed geconcludeerd worden, dat Nederland nog een groote koloniale mogendheid zal zijn, wanneer menig ouder koloniaal rijk reeds lang in zijn grondvesten aangetast is." — Ook de Amerikaansche meening over Neerland's beleid in Indië, bij monde van den Amerikaan Redfield, kan ons niet anders dan aangenaam in de ooren klinken. In een rede aan een feestmaal te New-York, daarbij niemand minder dan Northcliffe, Wells, Elihu Root, Hughes, Roosevelt en Dernburg aanhalende, verklaarde hij: „De Nederlanders dwingen het respect der geheele wereld af, door hun vredelievenden opbouw van een geweldig koloniaal rijk, zonder de trom te roeren, zonder aanstellerij en zonder grootspraak.

Zij stichten een der *striking wonders of modern times.*" (De Rijkseenheid van 8 April 1931, no. 28, bldz. 244). En hoewel betrekking hebbende op een onderdeel van koloniaal beleid, valt hier met een

zekeren trots te vermelden, hoezeer de K. L. M. een buitengewone reputatie in het buitenland geniet, hetgeen o.m. kan blijken uit den volgenden spontanen brief, dien de Haagsche Post ontving van een Engelschman, kapitein A. G. Lamplugh, lid van de Royal Aero Club te Londen: „Als onpartijdig belangstellende in de verrichtingen van de meeste luchtlijnen van de wereld, wensch ik hulde te brengen aan de ongeëvenaarde organisatie en doeltreffendheid van de diensten der K.L.M. Het ligt voor de hand, dat deze nationale praestaties in Nederland worden gewaardeerd, maar ik geloof niet, dat het Nederlandsche volk zich rekenschap geeft van de achting, die de K.L.M. ook in de beschaafde landen buiten Holland geniet. Wanneer men ten volle rekening houdt met den groei van de K. L. M. en met de financieele, technische verkeersmoeilijkheden, welke zij heeft doorgemaakt, moet men de praestatie, het luchtverkeer op den thans bereikten standaard te brengen, des te meer bewonderen en in ieder land, waar de civiele luchtvaart zich ontwikkelt, beschouwt men de K.L.M. als een klassiek voorbeeld voor de juiste wijze van exploitatie eener luchtvaartmaatschappij.

Ik wensch ten slotte te verklaren, dat ik dezen brief geheel uit eigen beweging heb geschreven."

Ook in de Engelsche bladen wordt de Hollandsche organisatie van onze luchtvaart als voorbeeld gesteld, de dienst op Singapore werkt met eene regelmatigheid, die daar bewondering afdwingt; de Gouverneur van de Straits Settlements sprak bij zijn bezoek aan Ned.-Indië met de grootste waardeering over de luchtreis naar Java, in het Hollandsche toestel. (Zie „Hollandsche luchtvaart" in het Kol. Weekblad van 12 Febr. '31. No 7).

Bovenstaande korte mededeelingen aangaande buitenlandsche waardeering van ons koloniaal beheer kunnen in deze sombere tijden, waarin zich nog geen teekenen voordoen, welke een verandering ten goede doen verwachten, ons ontegenzeggelijk een riem onder het hart binden.

Wij zijn het eens met de voortvarende Kamer van Koophandel en Fabrieken te Rotterdam, dat te lange meditatie over de oorzaken van crisis en malaise en het uitpluizen der depressie-verschijnselen uit den booze is. Noodig zijn ,zegt de Kamer van Koophandel, soberheid en krachtsinspanning om gereed te zijn en het hoofd te bieden aan de ongunst der tijden, om aandachtig te zijn voor iedere mogelijkheid en gebruik te maken van elke kans, die ons wordt geboden. Of, uitgedrukt in een dichterlijke taal, zooals in het jaarverslag van de Rotterdamsche Kamer van Koophandel traditie schijnt te worden en dan ditmaal met woorden van Emile Verhaeren:

Homme, tout affronter vaut mieux que tout comprendre,
La vie est à monter et non pas à descendre.

Wij wenschen, thans aan het eind gekomen van ons verslag over den economischen toestand in de overzeesche gewesten, opnieuw onzen dank te betuigen aan het Commissariaat voor Indische Zaken aan het Departement van Koloniën voor de steeds ondervonden hulp en medewerking, die wij mochten ondervinden ter bekoming van inlichtingen van al-

lerlei aard ten behoeve van het Informatiebureau onzer Vereeniging.

's-Gravenhage, 23 Juli 1931.

Naschrift. Wij achten ons verplicht hier een fout te herstellen, — van ter zijde daarop attent gemaakt —, in onze noot omtrent de poenale sanctie, op bldz. 390 van het Kol. Weekblad van 13 Augustus j.l. Wij zeiden daar geheel onjuist: „De Poenale Sanctie zal 5 jaar na 1 Januari 1932 geheel vervallen." In de M. v. A. inzake de geleidelijke afschaffing van de poenale sanctie, verklaart de Regeering, dat zij, die de poenale sanctie scherp veroordeelen en ze binnen vijf jaar afgeschaft willen zien, al te zeer de voordeelen uit het oog verliezen, welke ze voor de koelies en geheel Ned.-Indië opgeleverd heeft, zooals werkgelegenheid en bestaan voor koelies en aanzienlijke bedragen voor de schatkist. Om dezelfde reden wijst de Regeering zelfs afschaffing binnen *tien jaar* af, hetgeen ook een sprong in het duister zou zijn. Niettemin is de poenale sanctie, volgens de Regeering, slechts bestaanbaar als noodzakelijk kwaad. Zij verwacht van de economische depressie invloed op het inkrimpingsschema, in dien zin, dat de ondernemers een strenge koelieselectie kunnen toepassen bij de omzetting van de contractanten in vrije arbeiders, terwijl door de malaise ook de stimulans voor desertie voorshands geheel is weggenomen, waardoor de nadeelen als gevolg van de huidige depressie grootendeels worden opgeheven.

Ten slotte onnoodig te zeggen, dat wij, als oud-bestuursambtenaar, heelemaal geen voorstander zijn van de afschaffing der poenale sanctie, zie het daarover aangeteekende in ons vorig jaarverslag over den economischen toestand van Indië.

Hoogst interessant is intusschen wat A. D. A. de Kat Angelino in het Tweede Deel: „De Overheidszorg in Ned.-Indië van zijn bekend werk „Staatkundig beleid en bestuurszorg in Ned.-Indië" zegt over de poenale sanctie, waarnaar wij den lezer kortheidshalve moeten verwijzen.

H. J. A. R. v. O.

Van Week tot Week.

Het herbouwde Nederlandsche Paviljoen op de Int. Kol. Tentoonstelling te Parijs is in 18den dezer plechtig geopend, in tegenwoordigheid o.a. van den nieuwen G. G., onzen minister van Buitenl. zaken en andere autoriteiten.

Als resultaat van onlangs door de politie in den Riouw-Archipel gedane nasporingen zullen meer dan 180 Hylam-Chineezen worden gedeporteerd in verband met door hen gevoerde communistische propaganda.

*Het Soer. Hbl. acht de propaganda, door eenige lei*ders gevoerd inzake de salarisactie, uiterst onoordeelkundig. Het blad meent, dat bijaldien de ambtenaren beter voorgelicht werden, de meerderheid niet ongenegen zal zijn te ijveren om ook hun deel bij te dragen in den last der tijden.

*In tegenwoordigheid van den G.-G. herdacht de Ge*neeskundige Hoogeschool te Batavia haar vierden verjaardag. De voorzitter der faculteit, prof. dr. C. D. de Langen, hield een jaarrede, waarin hij er op wees, dat het studentenleven een bloeiende speelplaats is voor het spel der politiek, welke niet buiten het bereik der studenten behoeft te worden gehouden. De docenten moeten zich echter van politiek onthouden voor zoover het een bepaalde richting betreft. Naar ons oordeel behoort met politiek evenmin als met vuur gespeeld te worden.

*De V. I. S. P. verkocht het restant van de Javasuiker*oogst 1930. Prijs geheim.

*In antwoord op de schriftelijke vraag van het Volks*raadslid Wiwoho Poerbohadidjojo inzake de anti-Italiaansche actie van Islamieten, antwoordt de regeering, dat na publicatie van het antwoord op de vanwege de regeering bij de Nederl. regeering ingewonnen inlichtingen, in de Inlandsche en Arabische pers opnieuw berichten zijn opgenomen, welke van verontrustenden aard en ontleend zijn aan de Egyptische bladen. De regeering verklaart, naar te verwachten was, dat het voor haar ondoenlijk is en dat het ook niet op haar weg ligt om telkenmale opnieuw een onderzoek in te stellen naar de juistheid van zulke berichten.

De regeering verklaart, dat de depressie de bevolking van elk locaal ressort treft, zoodat zij het niet verantwoord acht, ten aanzien van de locale ambtenaren geen korting op de salarissen toe te passen omdat daardoor economische wanverhoudingen ontstaan en het evenwicht in de gemeenschap wordt verbroken. De regeering hoopt dat de locale ressorten die de korting op de salarissen nog niet toepasten hiervoor aandacht zullen hebben. Tot nu toe berustte de regeering in den bestaanden toestand, doch thans is zij genoodzaakt een herziening van haar standpunt in overweging te nemen.

De directeur van het Dep. van Gouv. bedr. ir. D. de Iongh heeft de brochure Petroleum-adel besproken. Spreker zeide o.a.: De zoogenaamde beschuldigingen zijn slechts bloote beweringen waarbij eerst personen als misdadigers worden voorgesteld en vervolgens worden uitgespeeld tegen de Koninklijke. Spr. heeft zich indertijd op de hoogte gesteld van de controleerbare feiten en concludeerde dat 90 pct. onwaarheid was en de overige 10 pct. verdraaide feiten. Men vraagt zich af of dit relletje niet voorkomen had kunnen en moeten worden?

*Het Internationale Tin Comité heeft 21 dezer te 's-Gra*venhage ten kantore der Billiton Maatschappij vergaderd. Besloten werd o.m. dat het verslag van het Sub-Comittee on Tin Research and Development aan de deelnemende regeeringen zou worden voorgelegd, met een aanbeveling om dit goed te keuren. Met algemeene stemmen werd aan de deelnemende regeeringen geadviseerd om the International Tin Research Scheme in werking te doen treden met ingang van 1 Januari 1932 voor een tijdvak van 5 jaar.

Het Comité constateerde met voldoening dat de regeering van Malakka maatregelen nam ten aanzien van de hoeveelheid tin, welke het boven zijn quotum geproduceerd heeft. Met ingang van 1 September zal een vermindering van 60 % over de toegewezen productie worden toegepast en het geen over de eerste 6 maanden geproduceerd is boven het quotum zal gedurende zekeren tijd door de smelterijen vastgehouden worden. Bedoeling van deze maatregelen is om in den kortst mogelijken tijd de productie van Malakka binnen het voor dit land toegestane quotum te brengen.

De volgende vergadering van het Internationale Tin Comité zal op 22 September a.s. te Parijs worden gehouden.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Onze deelname aan de Parijsche Wereldtentoonstelling
Het nieuwe Paviljoen.

Nederland's deelname aan de Koloniale Wereldtentoonstelling in het bosch van Vincennes heeft, ook op kunstgebied, zelfs na den noodlottigen brand, geen oogenblik opgehouden. Gelukkig was 'n belangrijk deel der hoofdgebouwen gespaard gebleven: het Balineesche dorp, op artistieke wijze omsloten, waarin de familie *Soekawati* met alle Balineesche kunstenaars gehuisvest is, alsook het mooie Theater en het gebouw der particuliere inzendingen, met de prachtige „gespleten" poort, die tot dit terrein toegang geeft, alles in de zoo sierlijken, Balischen bouwstijl uitgevoerd.

Geen wonder dus, dat toen tot den wederopbouw besloten werd, het nieuwe hoofdpaviljoen daarmede weer één geheel zou moeten vormen. En dit is, dank zij deskundige leiding, dan ook uitnemend gelukt. Waarlijk een „wonder van geestkracht en volharding", zooals de Franschen het uitdrukken, om dit in zoo'n korten tijd te hebben bereikt.

De beste propaganda voor Holland en Indië beiden.

De dagbladen en geïllustreerde tijdschriften hebben er gereld, gedurende den bouw en na de voltooiing duidelijke afbeeldingen en beschrijvingen vol lof van gegeven, maar het meest opgetogen er over zullen toch wel zij zijn, die de dagelijksche snelle vorderingen de spoedige voltooiing van het geheel zelve bijgewoond en met eigen oogen gezien hebben.

Er waren onder die toeschouwers zelfs enkelen, die esthetisch dit nieuwe gebouw boven het vorige stelden, juist omdat het in zijn meer soberen eenvoud beter voldoet, nu de nadruk werd gelegd op het horizontale lijnenspel. Er zijn er, die dat van toen te heterogeen, de hooge, pagode-achtige torens te gewild pompeus, te weinig in overeenstemming met het geheel vonden. Het tegenwoordige gebouw geeft, ook doordat het op een hooger, steviger fasement staat, een veel rustiger indruk en vriendelijker tegelijk doordat het wat achteruit is geweken, ter wille van een goed aangelegd plantsoen. De vroegere rij stijve Europeesche planten, vlak tegen het gebouw aan, voldeed al heel slecht.

Een groote verbetering is ook bereikt met de avondverlichting*) zoowel van het gebouw, door middel van schijnwerpers, onzichtbaar achter struikjes verscholen, als van de omgeving door middel van allerliefste kleine Balineesche bouwwerkjes die een bescheiden licht verspreiden, in plaats van de zoo brutaal groote „omgekeerde paddestoelen", zooals ze genoemd werden, wier witte schijven vooral ook overdag zoo storend werkten.

Alleen de weg naar het Balineesche Theater kan 's avonds wel wat meer verlichting velen, ofschoon het daar thans heerschend nachtelijk duister wel sprekend gelijkt op dat, waarin gemeenlijk de Balineesche woonsteden gehuld zijn. Wij herinneren ons nog levendig, hoe wij bij ons laatste bezoek aan Bali, hoe wij van uit de *Pasanggrahan* (gouvernements logeergelegenheid) in de verte *gamelan*-klanken hoorende, den weg daarheen in de pik-duisternis niet konden vinden, toen door een vriendelijk oud dorpsvrouwtje gearmd er heen en ook terug werden geleid.

Het Balineesche volk is veel toeschietelijker en gemeenzamer, meer natuurlijk en kinderlijk, zou men kunnen zeggen dan b.v. de Javanen, maar toch evenzeer als deze laatsten aan hun heerlijk land gehecht. Het moet een groote opoffering voor hen zijn, welke zij zich voornamelijk ter wille van hun vereerd Hoofd, *Tjokorde Raké Gdé Soekawati*, getroosten om zoo langen tijd in een voor hen zoo vreemd en koud land zoo ver van hun geliefd Bali, te vertoeven en iederen dag voor vreemde toeschouwers hunne volksdansen te moeten vertoonen, ofschoon zij dit telkens weer, met de grootste toewijding en geestdrift hebben gedaan. Hunne kunstuitingen op dit gebied worden dan ook door het enthousiaste publiek ten zeerste gewaardeerd. Iederen avond is de zaal uitverkocht en de onafgebroken, hartelijke toejuichingen zullen ook voor hen een welkom bewijs zijn, hoezeer hun kunst, ook hier in Europa, hoogelijk wordt gewaardeerd. Zelfs werden hen, op zeer onbalische wijze, bloemen aangeboden.

Maar toch zullen zij innig blij zijn, als zij 11 September a.s., onder geleide van den *Tjokorde Soekawati*, te Genua aan boord worden gebracht van het s.s. *Johan v. Oldenbarnevelt*, dat hen naar hun geboorteland terug zal voeren. Wat zullen zij, daar weer gekomen, véél te vertellen hebben over hun Europeesche reizen en ondervindingen.

Jammer genoeg, komen zij niet meer naar Holland, vóór hun vertrek, daar het ongestadige, gure klimaat, gevoegd bij de ongewone leefwijze, reeds al te veel van hunne krachten gevergd heeft. Er kwamen onder hen reeds enkele symptomen van beri-beri voor, welke gelukkig spoedig bedwongen

werden door de goede zorgen van *Dr. Radjiman*, den bekenden lijfarts van den Sultan van Solo, die hen als geneesheer toegevoegd is. Ook uit andere landen, o.m. uit Berlijn en Barcelona bereikten hen de warmste uitnoodigingen om daar hun kunst te komen vertoonen, welke alle afgeslagen moesten worden. Voor zeer velen zal hun spoedig vertrek een groote teleurstelling zijn, in de eerste plaats voor de Nederlanders, die niet in de gelegenheid zijn geweest hun kunst te bewonderen of dit gaarne herhaald zouden hebben. 't Is zeker wel zeer te betreuren, dat zij, hier zijnde, slechts één enkelen keer in Amsterdam en Den Haag zijn opgetreden, waar zij zoo van harte zijn toegejuicht geworden. Hadden zij toen maar wat langer hier kunnen blijven, daar zij te Vincennes toch nog een paar weken moesten wachten, alvorens daar opvoeringen gegeven konden worden, wegens noodzakelijke verbouwing van Theaterzaal en tooneel. Deze beide voldoen er nu uitstekend, zoodat de dansen er beter tot hun recht komen, ook wat de belichting betreft, dan toen in het Concertgebouw en het Gebouw van Kunsten en Wetenschappen.

Een *beau geste* van den heer *Soekawati en* de Balineesche dansers is: dat zij, op 5 September a.s. als afscheid, in de Theater-zaal van het *Palais des Informations*, waar alle officieele feesten der tentoonstelling worden gehouden, een *Gala-uitvoering* zullen geven, ten bate van liefdadige doeleinden, o.a. van den, wegens geldgebrek, gestaakten bouw van het Nederlandsch Studentenhuis in de *Cité Universitaire* te Parijs. Dit plan sloeg bij de Fransche autoriteiten en ook bij onzen kunstlievenden gezant, jhr. Loudon, dadelijk in en vindt algemeenen bijval, zoodat de heer Soekawati op aller hulp en medewerking kan rekenen om er in alle opzichten een schitterend succes mede te bereiken.

Had dat in Nederland ook nog eens kunnen geschieden!

De heer *Soekawati* met echtgenoote en kinderen mogen wij echter nog een jaartje in ons midden behouden; na de dansers naar de boot gebracht te hebben, keert hij naar Nederland terug om studies te maken op economisch en landbouwkundig gebied, welke zijn land ten goede kunnen komen.

Wat de overige Indonesische Volkskunst betreft, als ook op oudheidkundig gebied, valt er in het nieuwe Paviljoen wederom véél te bewonderen, al kan het verlies van de onnoemelijke schatten van den heer *Moojen* en van het prachtwerk van den heer *Van Leeuwen*: de getrouwe weergave van den indrukwekkenden *Menoet*-Tempel, op het zoo stemmingsvolle binnenplein van toen, door niets worden vergoed. In de tegenwoordige Eerezaal — al moge zij ongeveer even groot van afmeting zijn als de vorige, maakt zij toch niet dienzelfden rijken, massalen indruk — zijn de wanden wederom versierd met decoratieve schilderstukken van dezelfde kunstenaars, waaronder wederom in glazen vitrines de fraaiste weefsels en batiks, metaal-, hout- en vlechtarbeid uit verschillende oorden van den Archipel prijken. In de daarachter gelegen galerij, in symetrische vakken verdeeld, heeft voornamelijk het „Koloniaal Instituut" van Amsterdam uit zijn overtolligen voorraad een smaakvol geheel weten op te stellen, dat opnieuw bewondering zal opeischen voor de groote kunstvaardigheid der inboorlingen van Insulinde.

Voor onze West-Indische koloniën is ditmaal helaas te weinig plaats ingeruimd.

Maar daarentegen komt het groote diorama van den Preanger door den heer *Eland* geschilderd, nu beter uit dan de twee kleinere in het vorige gebouw. Goed belicht ziet men het reeds van verre liggen, door de breed geopende deur van den hoofdingang. Het publiek stroomt dan ook bij drommen naar ons nieuwe Paviljoen, dat er wezen mag!

Van dezen grooten toeloop heeft ook het Menangkabausche Huis met Boeatan's uitstalling van Indische Volkskunst wederom profijt. Gedurende den bouw van het nieuwe Paviljoen was 't daar goed merkbaar, dat het publiek dien hoek vermeed. Thans komen weer meer bezoekers in deze zoo artistiek en tegelijk gezellige Sumatraansche Adatwoning een kijkje nemen, hetzij om inkoopen te doen — de voorraad wordt telkens aangevuld — of genoeglijk een kopje bijzonder lekkere Java-thee of -koffie te drinken met Hollandsch-Indische lekkernijen. Als om strijd wordt de inrichting en het handwerk geroemd, vooral ook door de Fransche bezoekers.

Ook „Boeatan" werd belangstellend bezocht door den nieuwen Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië en diens familieleden.

Moge dit wijzen op een goede toekomst voor de Indonesische Volkskunst!

---

*) De geheele tentoonstelling is eigenlijk bij de feeërieke verlichting van gebouwen en waterwerken op haar mooist, te meer daar dan de vele kermisachtige tentjes, waar niet dan gegeten en gedanst wordt, minder op den voorgrond treden. Red.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Ned.-Indië en Nieuw-Zeeland.

Naar het *Soer. Hbl.* (15 en 17/7, 2de bl.) bericht, maakt de heer *L. J. Schmitt*, handelsvertegenwoordiger van het Dep. van Handel van *Nieuw-Zeeland*, een reis door Ned.-Indië en de Malay States ter bestudeering van de mogelijkheden, welke deze landen bieden voor de uitbreiding van den *handel over en weer met Nieuw-Zeeland*. Gedurende de laatste drie jaren werd door Nieuw-Zeeland voor *f* 12 millioen p. j. uit Ned.-Indië betrokken: kapok, rotan, specerijen, olie-producten, tapioca, koffie, thee en suiker. Ned.-Indië betrekt slechts voor *f* 60.000 p. j. producten uit Nieuw-Zeeland, voornamelijk vleesch, boter, kaas en honig. In de toekomst is uitbreiding van den export naar Ned.-Indië te verwachten van vleesch-producten, honig, kaas, versche vruchten en caseïne. Nieuw-Zeeland heeft 1½ millioen inwoners, die jaarlijks voor £ 100 millioen exporteeren. Vele Nieuw-Zeelanders willen Java bezoeken, doch er bestaat geen andere directe *bootverbinding* dan eens in de vier maanden met een vrachtboot; men is dus wel verplicht de reis via Australië te maken, wat meer tijd kost en beduidend duurder is. Uit Ned.-Indië kan men binnen 16 dagen in Nieuw-Zeeland zijn, dat vier groote steden van meer dan 100.000 inwoners bezit en dat den *toerist*, naast het heerlijke strand alle wintersportgenoegens kan bieden: de fjorden van Noorwegen, de tropische oerwouden, het hooggebergte van Zwitserland, de geisers van IJsland en de vulkanen uit de tropen, *a vestpocket-edition of the World's scenery*. De heer Schmitt vertoont 20 lichtbeelden en vier *films over Nieuw-Zeeland*; de films worden middels gramofoonplaten begeleid door muziek van de oorspronkelijke bewoners, de Maori's.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (14/7, 2de bl. „Voorlichting"; 13 t/m. 18/7 „Waar Boer en Brit tezamen wonen", de reis met de Houtman naar Zuid-Afrika) en *De Loc.* (13/7, blz. 1 „Suiker-zaken", een pleidooi voor een economischen voorpost in China).

Protestanten te Singapore.

Waarom bouwden de *Hollanders* vroeger wel kerken te Colombo, Point de Galles en Batavia en bouwen hun goed-gesitueerde nazaten deze niet meer te Singapore? Het moet *Ds. J. L. Brinkerink* van het hart (*De Loc.* 18/7, blz. 27), maar telkens als hij te *Singapore* het voorrecht heeft *het Engelsche kerkelijke leven* mee te maken, dan schaamt hij zich diep. Hij ziet die overvolle prachtige kerken, hij hoort het schoone koorgezang en het opgewekte, vlugge zingen der gemeente en hij denkt aan onze Hollandsche diensten en Hollandsche kerken, ook in Indië. De Hollander te Singapore is over het algemeen de kerk ontgroeid, uit een zeker provincialisme ziet hij neer op de Engelsche kerken en ook omdat de Hollandsche kerk niet naar hem omziet, denkt hij er verder ook niet meer over om zich voor kerk of religie überhaupt te interesseeren. Er zijn gelukkig ook vele, die deze houding afkeuren en bij wie een levendig besef is van een groot gemis. Vergelijk eens *de Engelsche kolonie te Batavia of Soerabaja* met de veel grootere Hollandsche te Singapore. Als er 100 Engelschen bij elkaar zijn, komt er een Engelsche kerk; het kerkelijke leven staat bij den Engelschman in hooge eere. Het is *Ds. Brinkerink* onbekend wie voor de Engelsche kerken in Ned.-Indië zorgen, maar hij veronderstelt dat de Engelsche Staatskerk er niet buiten zal staan. Zijnsinziens ligt het op den weg van het Protestantsche kerkbestuur te Batavia om het initiatief te nemen om in den toestand te Singapore verbetering te brengen. Den predikanten van Pontianak kon als verplichting worden opgelegd zich met Singapore te bemoeien, aldaar een kerkeraad te vormen en plannen voor kerkbouw te beramen.

Ds. Kleyn maakt voor de groep van Vrijzinniggodsdienstigen een tournee door Ned.-Indië, het *Soer. Hbl.* (25/6, 2de bl.; 3, 6 en 7/7), *De Loc.* (11/7, blz. 31) en de *Deli Crt.* (25/7, 2de bl.) geven verslagen van zijne gehouden lezingen. De *Deli Crt.* (12/6, 2de bl.) meldt de opening van „De nieuwe Britsche kerk te Soerabaja".

Indische Nijverheid.

De heer *Zentgraaff* constateert in het *Soer. Hbl.* (17 en 18/7, 2de bl.) dat de situatie langzamerhand rijp schijnt te worden voor de *stichting eener katoenindustrie in Ned.-Indië*. De invoer van Japansche katoenen goederen neemt toe, de import van Hollandsche goederen vermindert procentsgewijze voortdurend, en ook China komt nu opzetten. De arbeid in *China* is goedkooper dan in Japan en dus kan het product van Japan, wat betreft de goedkoopere kwaliteiten, niet concurreeren met het Chineesche fabricaat. Derhalve loopt de Japansche import in China terug en China exporteert in de „lower grades" naar Hongkong, Siam, de Straits en Br.-Indië. Geleidelijk gaat *Japan* hierdoor den weg op van de productie der betere kwaliteiten, waarmee het China nog voor is; het moet voor die goederen zijn afzetgebied vergrooten en komt dus in *Ned.-Indië* meer en meer op het terrein dat tot dusver nog als dat van Holland en Engeland kon worden beschouwd. Er bestaat reeds een katoenindustrie in Ned.-Indië: de firma Van Houten, Steffan & Co. te *Padang* heeft eene weverij van 30 à 32 getouwen, de gevangenis te *Cheribon* heeft eene weverij, die een concurreerend fabricaat kan afleveren, te *Madjalaja* zijn vier bedrijven met tezamen 70 à 80 toestellen, te *Soerabaja* en *Tjermé* vindt men in totaal 100 toestellen, waar men sarongs weeft. *Een groot weefbedrijf heeft Indië echter nog niet;* met de bestaande installaties is men gebonden aan de productie van goederen welke van de weefgetouwen direct naar den consument gaan. Een groot weefbedrijf vraagt vele en kostbare machines; op Java kan worden beschikt over voldoende arbeiders met behoorlijke intelligentie, doch nog onvoldoende technische vaardigheid. De Regeering stelle zich op minder overdreven fiscaal standpunt; garens (als grondstoffen te beschouwen) behooren vrij te zijn van rechten. De vrachten van de *S. S.* en die van de *K. P. M.* zijn te hoog; dergelijke tarieven zijn fnuikend voor elk bedrijf dat transport in den Archipel noodig heeft. Wij moeten in Indië eene Ned.-Indische politiek voeren, en geen Nederlandsche; de tijd van het wingewest is voorbij. De Nederlandsche katoenindustrie heeft in Indië nog hare goede kansen; zij verzuime niet zich tijdig in Indië te vestigen. De Regeering bevordere de stichting eener eigen katoenindustrie; in Egypte, Australië en China wordt de ontwikkeling van deze industrie metterdaad bevorderd. Japansche belanghebbenden zijn zeer attent op mogelijkheden in bovenbedoelden zin; het zou allerwegen worden toegejuicht indien Nederlandsche industrieelen in Ned.-Indië het werk wilden beginnen vóór Japanners dit doen. Een voorzichtige en geleidelijke uitbreiding der industrie op Java is noodzakelijk om de honderdduizenden menschen te voeden voor wie geen bouwgronden beschikbaar zijn; de textiel-industrie schijnt zich bijzonder te eigenen voor deze volken met hun aloude weefkunst.

De Loc. schrijft over „Een tropisch Twente" (16/7, Prof. J. Wisselink) en „Exploratie" (14/7, blz. 17, betr. de Alg. Expl. Mij.), de *Java-Bode* over „De malaise voor oogen" (15/7, Horsting) en „De beschuldigingen tegen de Koninklijke" (16 t/m. 20/7, Weerlegging van de brochure „Petroleum-Adel").

Leprozen-vraagstuk.

Even voor zijn repatrieering heeft Dr. Van Lonkhuyzen, Hoofd van den D. V. G., een bezoek gebracht aan de inrichtingen tot verpleging van lepralijders door de Rijnsche Zending, in Tapanoeli. Dit was — volgens het *Soer. Hbl.* (18/7, 2de bl.) — noodig naar aanleiding van een ernstig meeningsverschil tusschen dien Dienst en de Zending, over *het huwelijk van lepralijders onderling*. De zending staat fel tegen die huwelijken; de D. V. G. wil ze onder de verpleegden toelaten, omdat de wetenschap heeft aangetoond, dat *kinderen van lepralijders* onbesmet door die ziekte worden geboren en ook gezond blijven, indien men ze tijdig uit de besmette omgeving verwijdert. De Regeering heeft zich met een dringend vertoog gewend tot het Hoofd der Rijnsche Zending te Plaradja.

In het *Bat. Nwsbl.* (21/7) wordt dit leprozen-vraagstuk door Z. uitvoeriger besproken. In 1922 bracht Z. een bezoek aan de groote leprozerie „Hoeta Salam", nabij Lagoe Boti. Het was toen reeds eene strijdvraag: huwen of niet? Het was voor de leprozen eene zeer belangrijke zaak; geheel uit de samenleving gebannen, verstoken van bijna alles wat het leven draaglijk maakt en er eenige waarde aan geeft, moet bij deze ongelukkigen (de mannen en vrouwen leefden streng gescheiden) wel het verlangen opkomen naar het zoeken eener levensgezellin uit de vrouwelijke verpleegden, waardoor zij, immer binnen de inrichting, elkaar

tot steun konden zijn in de wederzijdsche misère, elkanders wonden helpen schoonmaken en verbinden. Intusschen is het bezwaar tegen huwelijken van leprozen onderling vervallen. De meeste leprozerieën stelden zich dus op het standpunt: dat onderlinge huwelijken toelaatbaar waren; ook in de groote en goed onderhouden leprozerie van het Leger des Heils ter S. O. K. te Lao Si Momo zijn zulke huwelijken toegelaten. Daar werden in 23 jaren uit dergelijke huwelijken 25 kinderen geboren, waarvan er maar één lepra kreeg, dat echter drie jaren in de leprozerie was gehouden. In 1929 hebben in de leprozerie „Hoeta Salam" een 30-tal zieke mannen vergunning gevraagd om met lepreuze vrouwen te mogen huwen; nadat dit hun was geweigerd, braken relletjes uit. Door de Zending zijn daarop deze 30 leprozen uit de inrichting gezet, waarmee het Bestuur van Tapanoeli voor eene zeer lastige opgave was geplaatst. Immers deze nu vrije leprozen werden door de Bataksche kampongs geweigerd; de Batakker schuwt den lepralijder evenzeer als de Balinees dit doet. De zieke wordt uitgestooten. Dit is dan nog een zachtzinnige maatregel; volgens de oude Bataksche adat — vóór ons rechtstreeksch bestuur — werd een lepralijder in zijn huis met al zijn hebben en houden verbrand. Zoo zijn de 30 leprozen eenigen tijd opgesloten geweest. Deze zaak heeft ook in regeeringskringen zeer de aandacht getrokken.

Aandacht verdienen: *De Loc.* (17/6, blz. 37 „De Volkenbond en de Hygiëne in het Oosten"), de *Deli Crt.* (16/6 „Poeloeh Roebiah", betr. Mekkagangers), het *Bat. Nwsbl.* (27/6 „Malaria en vischteelt"), de *Java-Bode* (18/7 „Medische propaganda en poliklinieken", *J. E. Jasper)* en het *Soer. Hbl.* (14/7, 4de bl. „Onze Engelsche overburen en kina").

Onderwijs. Nieuwe groep.

Het *Bat. Nwsbl.* (16 t/m. 21/7) geeft een overzicht van het in den *Volksraad* besprokene. Het verzet tegen *de onderwijs-bezuiniging* beperkt zich niet tot de radicale Inlandsche leden, doch strekt zich uit tot vrijwel den geheelen Volksraad. Een nieuw element is in discussie gebracht door den heer *Van Mook*. Spreker vindt het percentage van het aantal analfabeten (dat in dit debat een zeer groote rol speelt) niet van zoo groot belang, en evenmin de vraag, binnen hoevele tientallen van jaren dit eventueel tot nul zou zijn te reduceeren, als het volksonderwijs in een bepaalde mate toeneemt. Of al onze keuterboeren en koelies nu óók lezen of schrijven kunnen, doet aan hun economische of maatschappelijke positie niet zooveel af, meent deze „Stuw"-er: veel belangrijker is, dat wij nauwgezet zorg dragen voor de vervulling van *de behoeften der élite*, die *verder* komt dan het volksonderwijs. Dit gezichtspunt is niet nieuw, maar het is in dit debat nog niet tot zijn recht gekomen.

Het *Soer. Hbl.* (13/7, 2de bl. „Nieuwe groep", *Z.)* beschouwt de rede van den heer Wiranata Koesoema, oud-regent van Bandoeng, als een der belangrijkste. Over *de vorming eener nieuwe groep in den Volksraad* zei de heer *W. K.* o.m.: „Onze groep zal uitsluitend *practische politiek* voeren en zich met name voorloopig niet bezighouden met het vraagstuk, welke de toekomstige politieke constellatie van ons vaderland zal zijn. Ons streven zal geheel zijn gericht op medewerking aan de *opheffing der Inheemsche bevolking*, zoowel in geestelijk- als economisch opzicht en alle pogingen hiertoe, van welke zijde ook ondernomen, zullen door ons gaarne worden gesteund. Debatten over een eventueel federatief, dan wel unitarisch verband, of over een dominion-status achten wij voorhands praematuur en zuiver academisch. Welke toekomst er voor de Inheemsche bevolking ook zal zijn weggelegd, zij dient paraat te zijn in den strijd om het bestaan; hetgeen voor ons wil zeggen, dat er een gezonde *onderwijspolitiek* dient te worden gevolgd en vooral: dat zij *economisch weerbaar* is." Z. juicht het vooral toe, dat de nieuwe groep gebroken heeft met de verkeerde gewoonte, bij allen politieken arbeid tevoren *het einddoel* vast te stellen. Het resultaat van de ontwikkeling van een volk wordt beheerscht door zooveel factoren, welke niemand in de hand heeft, dat het dwaasheid is te koersen op een tevoren afgebakende uitkomst. De nieuwe groepeering is van zeer groot belang. Het zou den practischen arbeid op ieder gebied

van het maatschappelijk leven ten goede komen, indien zich om de onder leiding van den heer Wiranata Koesoema gevormde kern *de leidende nationalistische figuren* groepeeren.

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (9/7 „Een oude zaak"; 14/7 „Communisme in Indië"; 16/7 „De Inheemsche intellectueelen") en het *Soer. Hbl.* (7/7, 4de bl. „Boven-Digoel", *M. v. A.;* 17/7, 2de bl. „Uit de Inlandsche wereld").

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

De *Sipatahoenan* van 5 Juni betwijfelt het of het N. V. V. in Nederland wel samen zal kunnen gaan met de werknemers in Indië. Er zijn hier twee soorten van werknemers, de Europeesche en de Inheemsche, n.l. de hoogere en de lagere werknemers. Deze laatsten zouden wellicht met het N. V. V. willen samengaan, maar de hoogere nog niet zeker, vooral niet de leden van den P. P. B. B. en die van den Regentenbond, al wil het N. V. V. het nationalisme van elk land ook hoog houden en al heeft het dus in haar bedoeling gelegen om een internationalen band te vormen. Want het woord internationaal wekt in Indië nog steeds de achterdocht. Maar eigenlijk gezegd zijn er onder de Indonesiërs nog verscheidene die het N. V. V. niet zoo vertrouwen, omdat zij er al beu van zijn met het overheerschende ras samen te werken zonder eenig resultaat. Bovendien, hoe kunnen de Indonesische werknemers met het N. V. V. samengaan, waar zij zelfs met hun Europeesche collega's in Indië niet eens kunnen samenwerken? Hoe dikwijls is het al niet gebeurd dat een vakvereeniging van Europeanen en Indonesiërs zich ten slotte in tweeën splitste? Dit kwam niet doordat de Indonesiërs niet willen begrijpen dat er onder de werknemers geen rasverschil bestaat, maar omdat de Europeesche werknemers niet met de werknemers van lageren rang willen samengaan. Wil het N. V. V. dus met de Indonesische werknemers samenwerken, dan dient het eerst met de Europeesche een band te vormen. Anders is de samenwerking met alle werknemers in Indië niet mogelijk.

In de *Bintang Timoer* van 6 Juni wordt het bericht behandeld dat de Indonesische vakcentrale P. V. P. N. onder leiding van het Volksraadslid Soeroso contact zoekt met het I. V. V. Dit wordt beschouwd als een verdienste van de delegatie van het N. V. V., die de vergadering van eerstgenoemde organisatie bijwoonde. Het blad zegt zich door de vertoonde N. V. V.-film te hebben overtuigd van de waarheid der verklaring van den heer Kupers dat de vakvereeniging in Nederland in de laatste 25 jaren het sociale leven in Nederland heeft verbeterd. Hierdoor zouden in Nederland niet de kapitalisten, wier aantal klein is, de machtigste stem hebben in de maatschappelijke verhoudingen, maar de arbeidsklassen, hetgeen met een voorbeeld wordt geïllustreerd. Een en ander zal Indonesia tot leering kunnen strekken. Wel is waar is er een verschil tusschen het wezen van een vakvereeniging in een onafhankelijk land en dat van een dergelijke organisatie in een kolonie, maar door onderling contact kan geleerd worden hoe een vakbeweging moet worden georganiseerd.

Het blad zegt als zijn bevinding dat, indien de Regeering in deze landen het juiste gevolg trekt van het voorbeeld van het N. V. V. in Nederland gegeven, zij stellig er toe zal overgaan het arbeidsveld voor de vakbeweging in Indië zoo ruim mogelijk open te stellen omdat de ontwikkeling van een vakbeweging haar sociale taak zal verlichten, zooals het geval is geweest in Nederland.

Derhalve zegt het blad de film van de delegatie van het N. V. V. aan te bevelen. Opgewekt wordt tot oprichting van vakvereenigingen. Verder wordt het toetreden van de „Vakcentrale" in Indië tot het I. V. V. aanbevolen.

Met als opschrift „Groot Nederlander" wordt in een hoofdartikel der *Bintang Timoer* van 2 Juni de brochure van Prof. mr. de Schepper over het P. N. I.-vonnis besproken. Het blad zegt dat het volgens dezen hoogleeraar het rechtsgevoel niet heeft bevredigd omdat het niet in overeenstemming is met de bepalingen van de bestaande wet. De inhoud van de brochure heeft den eerbied voor het vonnis niet verhoogd. Dit zal ook wel de reden zijn dat de redactie van het Indisch tijdschrift v. h. Recht die brochure geweigerd heeft op te nemen. Het was wel te voorzien — zegt het blad — dat de Europ. bladen die blijkbaar niet „het rechtsgevoel van de elite der samenleving oftewel de bloem van de Nederlandsche natie" vertegenwoordigen, den hoogleeraar zouden bestrijden. In dit verband wordt een stuk uit de *Locomotief* van de hand van den heer de Keizer geciteerd, waarin de noodzaak werd betoogd tot bescherming van de samenleving tegen het gestook en de plagerijen van ir. Soekarno c.s. en dat, mocht het oppakken van dezen in strijd zijn met de bestaande wetten, deze wetten gewijzigd zouden moeten worden. Opgekomen wordt tegen het betoog van hetzelfde blad als zou Prof. mr. de Schepper als docent aan een Indische Rechtshoogeschool niet op zijn plaats, daar zelfs een „gevaar" zijn. Het standpunt van den hoogleeraar wordt verdedigd. Het was ten rechte dat hij als hoogleeraar in de rechten zijn gevoelens kenbaar maakte zonder aanzien des persoons. Want recht is recht, wien het ook moge treffen. „Vooral waar de Nederlanders prat gaan op het onderscheid tusschen recht en overheids-macht".

De logica van de *Loc.* volgend, zou het beter zijn — aldus de *Bintang Timoer* — voor het doceeren van de rechten op de Rechtshoogeschool in Indië iemand te nemen die niet onpartijdig en niet onbevangen zou staan tegenover dergelijke vraagstukken, maar die beschouwd zou kunnen worden als een volgeling van de Regeering. Dan zegt het blad de Rechtshoogeschool geluk te wenschen dat zij een docent bezit als Prof. mr. de Schepper en hemzelf omdat hij aan de Indonesische studenten heeft gedemonstreerd dat er onder de zonverbrande Nederlanders groot-Nederlanders zijn die de door hun landgenooten zeer geëerbiedigde rechtspraak hoog houden als een goede traditie van hun volk.

Bij het lezen van het persbericht over de resultaten van den arbeid der commissie voor de wijziging der artt. 153 bis en ter en 161 bis van het Strafwetboek, zegt de heer Salim in het blad *Mustika* van 2 Juni dat hij onwillekeurig terugdenken moest aan de redevoeringen die hij op de arbeidsconferentie te Genève heeft moeten aanhooren. Het maakte hem dikwijls onpasselijk te luisteren naar de verheven en fijne en voorname woorden die daar gesproken werden, terwijl het doel daarmee slechts was de verguizing te vergrooten en het kwaad weg te werken.

Schrijver wijst op de beteekenis en het voor de bevordering van de vrije meeningsuiting belemmerende karakter der genoemde strafwetartikelen, waarbij niet de daad, doch het woord met straf bedreigd wordt. Steeds werd naar voren gebracht dat die artikelen een sta-in-den-weg zijn voor de ontwikkeling der organisatie en de ontwikkeling van den geest, welke voeren moet naar de onafhankelijkheid. En die strooming naar de onafhankelijkheid kan en behoort niet te worden tegengegaan. De koloniale regeeringen van dezen tijd staan op hun belofte en het vertrouwen der wereld, dat zij den weg naar de onafhankelijkheid voor het volk der kolonie zullen openen en effenen. Na vervolgens herinnerd te hebben aan de Hervorming, de Fransche revolutie en de revoluties in Rusland en Turkije — evenzoovele gevolgen van het belemmeren van de vrije meeningsuiting — komt schrijver op de resultaten der commissie bovengenoemd: de afschaffing van de artt. bis en ter en 161 bis mag niet worden overwogen, maar ze kunnen wel soepeler en minder gestreng worden gemaakt.

Zal men er verbetering van kunnen krijgen?

Schrijver betoogt van niet, want deze zaak behoeft een verandering van den geest, van het karakter der Hollanders, vooral van de gezagspartij. Hoe het thans daarmee gesteld is kan men gewaar worden uit de mededeelingen van den ex-Edeleer Coenen in de *Telegraaf*, zooals door Aneta overgeseind, n.l. dat de voornaamste plicht van een G. G. is nauwkeurig onderzoek te doen naar alle anti-Westersche, juister: anti-Nederlandsche, godsdienstige en politieke stroomingen en te waken tegen het binnendringen der communistische besmetting en leiding te geven aan de loyale evolutie en gestreng op te treden tegen de beweging „los van Nederland". Schrijver merkt op dat alle streven naar ontwikkeling, welke niet op Westersche leest geschoeid is, dus anti-Westersch kan worden genoemd en tot een vijandige kan worden verklaard. Wat de communistische besmetting aangaat: de menschen der nationale politieke beweging waken steeds tegen die besmetting. Zelfs is nu al bewezen dat Darsono geen communist is. Maar wie weet wat er nog „communist" zal worden gemaakt door de hooge en lage dienaren van het gezag? Men mag niet voor de leus „Los van Nederland" zijn. Maar de vrijheid van Indonesia willen staat gelijk met „los van Nederland" te willen. Dus de onafhankelijkheidsbeweging wil men verbieden. Tegenover een dergelijke geestesgesteldheid zou elke wetsverandering nutteloos kunnen wezen. Gandhi zeide: de Engelschen moeten hun hart veranderen; wij zeggen: de koloniale Nederlander moet zijn hart veranderen!

———

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

No. 2 van 11 Juli: Britsche kinacultuuraspiraties (zoowel het officieel orgaan v.h. dep. van landbouw aan den Overwal als de Strait Times toonen plotseling bijzondere belangstelling voor de kinacultuur, waaraan de 300-jarige herdenking niet vreemd is. Why should not Malaya grow Cinchona? vraagt het blad.... Wel merkwaardig, dat wij aan een Engelschman de goede kina te danken hebben. Zie het artikel van de levensgeschiedenis van Charles Ledger van Oudschans Dentz in de Ind. Verlofganger van 17 Juli no 50). — Waarom wordt door regeeringen zoo weinig gedaan voor kininisatie der malariagebieden, door dr. M. Kerbosch (de schrijver geeft een overzicht van de cijfers die de landen Bulgarije, Griekenland, Joego-Slavië, Roemenië, en Rusland aan leger en vloot en aan kinineverstrekking uitgeven en als men dan de uitgaven voor leger en vloot op 100 stelt, geven genoemde staten onderscheidenlijk uit: 0,462, 6,201, 2,311, 3,560 en 2,049. Het is wel bedroevend. Wellicht zal de malaria-bestrijding in Zuid-Afrika, na prof. Snellengrebel's studiereis aldaar het kininegebruik daar althans in de hand werken.) — In Memoriam K. P. A. J. van Horck, door W. H. van der Veen. — Een en ander over de wereldproductie van stikstofmest, door Z. F. Crince le Roy. — Eenige factoren in de koffiecultuur (uit de Int. Review of Agr. Zuurgraad, bemesting, selectie en schaduw). — Cacaobemestingsproeven. — Ned.-Indië derde in de rij der koffieproducenten.

No. 3 van 18 Juli: De „Soekaboemische" vijftig jaar!. — Geschiedenis van de Soekaboemische en Rubberplanters Vereeniging (bij het driedaagsch feest hield de voorzitter H. J. van Holst Pellekaan een herdenkingsrede). — Over Hevea-zaad, zaailingen en oculaties, door D. J. N. van der Hoop (voordracht op 17 Juli te Bandoeng). — Lijden planten pijn?, door baron M. van Boecop.

Gazette de Hollande

No 3148 van 14 Juli: Cinchona Culture in Java: its History and Development, door M. Kerbosch. IV.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië

Afl. 7 van Juli: Lichen Framboesiacus (Pian Dartre), door H. Kellermans Deibel en E. M. Elsbacher. — Over nieuwe opvattingen van enkele motiliteitsstoornissen in het senium, door dr. W. J. C. Verhaart. — Ervaringen met Millon's Reagens, door dr. M. Th. Koks — Auchtothoon roodvonk in Ned.-Indië, door Sim Ki Ay. — Ontlasting-onderzoek en worm-eierendichtheid bij de Mandareesche kustbevolking, door dr. L. Kaiser. — Over het voorkomen van steenstoflong onder de arbeiders van de Mijnbouw Maatschappij Redjang Lebong, door dr. P. J. van Gulik. — Over het onderzoek naar de bloedgroepen in Ned. Oost-Indië, door A. Einthoven—Schuil. — De techniek der bloedgroepdiagnostiek in Ned.-Indië, door D. J. Buining.

Indisch Boschbouwkundig Tijdschrift

No 13 van 15 Juli: Overheid en bouwbedrijf in Nederl.-Indië, door ing. Richard Baumargtner (het streven van particuliere zijde, verbeteringen in den aannemersstand van Indië te brengen, verdient door de overheid niet alleen gewaardeerd, maar ook gesteund te worden).

De Indische Culturen (Teysmannia)

No. 14 van 16 Juli: Een dag op de sigarettenfabriek van H. D. Mac Gillavry. — Papajacultuur in de Philippijnen, door E. K. Morada. — Van katoen. Een bezoek aan de Vlisco-fabrieken te Helmond (negers in Oeganda, jonge deerns van Voorne, Putten en Bali, Vlaamsche besjes en fiere krijgslieden van Sumatra bepalen wat hier in Helmond de machines doen).

De Indische Mercuur

van 19 Aug. No. 33. Van de Parijsche Koloniale Wereldtentoonstelling IV, door H. v. d. Mandere. — The memoires of Père Labat, 1693—1705 (besproken door dr. H. C. Prinsen Geerligs).

De Indische Post

No. 30 van 25 Juli. In Onze Meening, zegt Z., dat in het ontwerp voor het economisch programma een beginsel is neergelegd dat de Vaderl. Club tot eer strekt en een idealistisch element vormt in de actie. — Over namen, naamsverandering, naamsbijvoeging in Ned.-Indië, door mr. P. C. Bloys van Treslong Prins. (Het is wenschelijk aan de verzoeken om naamsverandering enz., de grootst mogelijke bekendheid te geven. De Javasche en Nederl. Staatscourant lezen slechts weinigen, zoodat de aanvragen niet opgemerkt worden. Om hieraan tegemoet te komen worden in het maandblad van het Geneologisch Genootschap „de Nederlandsche Leeuw" de namen opgenomen.)

De Indische Verlofganger

van 14 Aug. no. 2. Een Franschman te Kaapstad in 1771, door S. Kalff (dit was Jacques Henri Bernardin de St. Pierre, die in 1771 te Kaapstad kwam).

Landbouw en Veeteelt

Nr. 1 van 15 Juli. Sojaboon en duurzaam sojameel, door J. J. Ochse (bespreking van het boekje van C. J. Terrée). — De achtste jaarbeurs pluimveetentoonstelling van de Preanger pluimveevereeniging op 27 en 28 Juni, door H. Th. Buis. — De Djalaks, door Broers (een spreeuwvogel).

Mededeelingen van „De Handelsvereeniging te Medan"

No. 13 van 15 Juli. Zegeling van bons (de landrechter heeft beslist, dat door den besteller afgeteekende ontvangstbons geen zegel behoeven). — Afwikkeling van faillissementen. (Er heerscht in Medan een geweldige achterstand). — Waarborgsom bij invoer van triplexkisten. — De groothandelprijzen van invoerartikelen. — De bevolkingsrubber.

De Mijningenieur

Nummer 7. Juli. Tinrestrictie, door ir. W. J. Twiss (voor de eerste maal in zijn geschiedenis is de tinmijnbouw in deze gewesten genoodzaakt tot een beperking in zijn werkzaamheden ingevolge een onder den drang der ernstige omstandigheden tot stand gekomen internationale overeenkomst). — Verdere onderzoekingen van eruptief-gesteenten van Paloeweh, door dr. P. Esenwein. — De genetische classificatie en kaarteering der Java-suikerrietgronden (door de Cultuurafdeeling van het Proefstation voor Java-Suikerindustrie. Archief voor suikerindustrie in Ned.-Indië. Deel III jrg. 1931, no. 16).

Ons Zeewezen

van 15 Aug. no. 8. Aan de reede en rond de haven van Oud-Batavia, door A. Hallema (het tegenwoordig Tandjong Priok neemt 1/5 van het verkeer van geheel Indië, 30 % van den invoer en 25 % van den uitvoer van Java voor zijn rekening). — Korte geschiedenis der kustverlichting in Ned.-Indië, door W. S. (slot). Op 1 Januari 1927 had men: 132 kustlichten, 85 kleinere lichten voor locale doeleinden, 8 loodslichtschepen, 2 gaslichtschepen, 80 gaslichtboeien, 59 lichtbakens en 24 lantaarnboeien.

Onze Mail

1ste jaargang no. 1. Veertiendaagsch Indisch Nieuws- en correspondentieblad, tevens officieel orgaan van het Katholiek Indisch Bureau. Het blad opent met een welkomsgroet van de ministers van koloniën, van defensie, mr. dr. D. A. P. N. Koolen, A. M. Hens en J. J. J. Noordman. — De R. K. Universiteit in de Indische sfeer, door Titus Brandsma. — Stap voor stap, door J. A. M. Bruineman. — Wereldnieuws in weinige woorden. — Uit de Oost- en West-Indische Mail. — Naar Indië. — Uit Indië. Financieel overzicht.

De Rijkseenheid

No. 47 van 19 Augustus. Kolonisatie en Missie. — Handelsrelaties tusschen Suriname en Curaçao. — De voorstellen der Indische Agrarische Commissie. — Europeesche kolonisatie-pogingen in Nederl.-Indië, door L. A. Vellenga. III.

Spoor- en Tramwegen

No. 4 van 18 Augustus. Versterking van ijzeren brugpijlers middels omwikkeld beton bij de staatsspoorwegen op Java. III, door ir. A. J. H. L. Rosenquist.

De Tropische Natuur

Afl. 7 van Juli. Vogelwaarnemingen op Pematang Toedjoeh (West Borneo) in het bijzonder van den bruinkop-bijeneter (Merops viridis viridis L.), door L. Coomans de Ruiter. — Over enkele afwijkingen bij Lantana Trifolia, door J. C. van der Meer Mohr. — Tropische vruchten naar Nederland, door ir. W. Spoon.

Suriname

De Do-X, die in den ochtend van 18 Augustus uit Para (Brazilië) vertrok, is in den namiddag om 3.55 te Paramaribo aangekomen. Wij twijfelen er niet aan of de vliegboot zal enthousiast zijn ontvangen. Blijkens de Surinaamsche bladen heeft de overheid alle maatregelen genomen voor de veiligheid van de Do-X. Den volgenden dag om 12.35 (midden Europ. tijd) vertrok de vliegboot naar Trinidad, waar ze denzelfden namiddag aankwam. Ze vertrok vandaar op 20 Augustus om 11 uur.

***

De heer Sparendam, die zich bij den Minister van Onderwijs heeft beklaagd over den last, dien hij van de Nederlandsche straatjeugd ondervindt (zie ons nummer van 13 Augustus) krijgt hulp.

Louis Raemackers wijdt in „*De Telegraaf*" van 15 Augustus, 2e avondblad, een zijner geestige prenten aan het geval: „Er loopt een kleurling op straat". De kleurling ziet er correct uit, maar de ignobele tronies van zijn kwelgeesten vormen een eenige collectie. De prent moest in alle volksscholen worden opgehangen. De onderwijzers zouden daarvan een nuttig gebruik kunnen maken.

Ook Ton van Tast grijpt in de „*Haagsche Post*" van 15 Augustus het geval aan als een van „de Daverende Dingen dezer dagen".

***

„*Suriname*" van 28 Juli schrijft:

„De Gouverneur heeft een ontwerp-verordening ingediend bij de Koloniale Staten, om de goudbelasting van zeven cent per gram te verlagen tot vier cent per gram. Dit beteekent voor de koloniale kas een verlies aan rechten van vier duizend gulden.

Tegenover dit verlies staat echter een bezuiniging; de politieposten in de binnenlanden zullen niet meer bezet worden."

***

„*Het Volk*" van 15 Augustus geeft twee foto's van de demonstratie der werkloozen te Paramaribo; en in het nummer van 18 Augustus een foto van het comité dat de leiding van de demonstratie had.

***

„*De West*" van 21 Juli schrijft:

„Het is heden honderd jaar geleden dat de kolonie Britsch Guyana werd gesticht. Onze buren hebben plan deze gebeurtenis op grootsche wijze te vieren. Van 13 tot 17 October zullen in de hoofdstad Georgetown feestelijkheden plaats vinden: bootenwedstrijden, paardenwedrennen, sportwedstrijden, tentoonstelling, parade, enz.

Ook zullen herinneringszegels worden uitgegeven."

Onder „postzegelnieuws" in de N. R. Ct. van 15 Augustus, ocht.bl. B, zien wij dat er 4 jubileumszegels van Britsch Guyana zijn verschenen, n.l. van 1, 2, 4 en 6 cents.

Toen het eenige jaren geleden 250 jaar was dat Krijnssen Suriname op de Engelschen veroverde liet de regeering de gelegenheid voorbijgaan om herinneringszegels uit te geven. Misschien omdat de wereldoorlog toen nog niet was geëindigd.

***

Wij lezen in „*De West*" van 28 Juli:

„Per s.s. Stuyvesant wordt morgen hier verwacht Dr. Jenny Weyerman, toekomstig directeur van de Waterleiding Paramaribo.

Inmiddels kwamen hier per s.s. Van Rensselaer reeds aan de ingenieur von Rauner en twee assistenten, om het onderzoek voort te zetten omtrent den waterrijkdom van de Savanna Republiek, die als prise d'eau zal

dienen voor de waterleiding. Men zal zich herinneren, dat, volgens den directeur van het Rijksbureau voor drinkwatervoorziening, niet voldoende gegevens waren verzameld omtrent de vraag of de ondergrond der Savanna voldoende water bevat om in alle jaargetijden te voorzien in de behoefte aan water te Paramaribo."

Het is te hopen dat de ingenieur von Rauner een strengen drogen tijd meemaakt.

***

Uit hetzelfde nummer:

„Het s.s. Simaloer is Zaterdag j.l. weder vertrokken van Java en wordt begin September hier verwacht met 120 Javaansche gezinnen. Daar onder zijn vijftig gezinnen, die op verzoek van de onderneming Voorburg worden aangevoerd."

***

„De Nieuwe Stem" van 23 Juli schrijft:

„Er bevinden zich thans in ons midden twee Engelschen en eene Amerikaansche, met de Biskra van Demerara gekomen, n.l. de heeren A. D. Carson, uitgever, W. H. Cameron, journalist en mej. R. R. Griffith, publiciste.

Wij krijgen dus over eenigen tijd in een of ander Engelsch of Amerik. blad een reisbeschrijving".

***

De West-Indische medewerker van het „Algemeen Handelsblad" schrijft in het ochtendblad van 16 Augustus over „mislukte bedrijven en nieuwe mogelijkheden" in Suriname.

De nieuwe mogelijkheid is de cultuur van de Canarische banaan, nu de Gros Michel door de Panamaziekte is verwoest."

„Nu is de Canarische banaan gebleken uiterst resistent te zijn ten opzichte van de panamaziekte, maar men meende dat zij over grootere afstanden alleen vervoerd kon worden behoorlijk verpakt in kratten, gelijk ze van Teneriffe naar de Europeesche markten wordt verzonden. Dit inzicht schijnt onjuist te zijn en het is snel bezig zich te wijzigen onder de ondervinding, die men den laatsten tijd heeft opgedaan. Brazilië brengt sedert eenige jaren reeds aanzienlijke hoeveelheden Canarische bananen op de Europeesche markt, en is erin geslaagd ze met gunstig resultaat onverpakt te verschepen, terwijl ook in de Engelsche W.-Indische koloniën geslaagde proeven in deze richting zijn genomen.

Suriname ligt dichter bij de Europeesche markten dan Brazilië en het staat vast dat de dwergbacove er in de lage polderlanden uitstekend gedijt. Niet onwaarschijnlijk is het dus dat de cultuur van de Canarische banaan voor Suriname een rendabel bedrijf zou vormen, en de vraag mag gesteld worden of het niet op den weg van het Surinaamsch gouvernement ligt om zich van de cultuur en verscheping van de Canarische banaan in Brazilië op de hoogte te stellen. Dat men dit tot nu toe naliet is een verzuim, dat naar mijn meening zoo spoedig mogelijk dient goedgemaakt te worden."

O.i. verdient het overweging nog eens, maar volgens andere cultuur-methoden dan vroeger, de proef te nemen met de Gros Michel.

De schrijver besluit zijn interessant artikel aldus:

„Een kort woord mag op deze plaats niet ontbreken over de plannen van de heeren Pyttersen en Van Dijk om in Suriname te komen tot een mechanisch gedreven landbouwbedrijf met rijst en maïs als hoofdproducten. Deze plannen verkeeren op het oogenblik in een vergevorderd stadium van voorbereiding en verdienen allen steun. Een dergelijke moderne bedrijfsvorm past in het schaarsch bevolkte land en bij welslagen wordt een basis gelegd voor vernieuwden bloei van Suriname. In een later artikel hoop ik uitvoeriger op deze plannen te kunnen ingaan. Hier zij voorloopig slechts geconstateerd het verheugend feit dat de moederlandsche regeering krachtige medewerking verleent om de proeven, die naar aanleiding van deze plannen genomen zullen worden, tot goede uitvoering te brengen."

Curaçao

In verband met de afwezigheid van onzen medewerker vervalt de rubriek „Curaçao" in dit nummer.

Uit den Verren Vreemde

Britsch-Indië up to date.

(Slot.)

Zooals bekend, ging de Rondetafel-conferentie gemakkelijk accoord met het losmaken van Burma van Indië. Als Indië een zelfstandige staatsorganisatie zal gaan vormen in de groote gemeenschap onder de Britsche kroon, ziet het zich liefst bevrijd van de lastpost, die het anti-Indisch gestemde Burma zeker zou worden. De gebeurtenissen hebben de afscheiding, die zich eenvoudig voordeed, sedert dien echter tot een moeilijker kwestie gemaakt.

Wij hebben de gelegenheid gehad om hier eerder reeds te wijzen op de tegenstellingen die zich daar al scherper en scherper hebben gesteld. De inheemschen voelen zich, vooral in de nijverheidscentra, terzijde gedrukt door de als werkkrachten meer gewilde Britsch-Indiërs. De wereldmalaise heeft ook hier vele arbeiders buiten werk gesteld. Scherper mededinging dus, nog meer verbitterde stemming, ontwikkeling van een bendewezen, met als gevolg onveiligheid overal, knevelarijen, terrorisme, brandstichting, roof, moord. Eindelijk konden de Burma-autoriteiten 't niet meer aan. Militaire hulp moest uit Britsch-Indië ontboden worden. Deze is nu met strenge hand orde en veiligheid aan het herstellen en heeft hiermede geenszins een gemakkelijke taak.

Burma heeft de gelegenheid, om na de Londensche conferentie het bewijs te leveren, dat 't best op eigen beenen kan staan en in staat is te achten om den goeden gang van zaken zelf te verzekeren, slecht benut.

Men mag de nationalisten niet verwarren met de misdadigers, die het bendewezen vormen, twijfel is echter ontstaan of de ordelievend-gezinden voldoende overmacht hebben om hun de algemeene leiding der zaken te mogen toevertrouwen.

Voor het rechtstreeks bestuurd gebied, het eigenlijke Britsch-Indië, heeft men, tijdens de overpeinzingen tusschen eerste en tweede rondetafelconferentie, ook geen vermindering van spanning in de politieke sfeer mogen waarnemen.

Een gruwelijker slachting van Moslims door Hindoes, dan die bij het uitmoorden van de wijk te Cawnpore, waarvan wij onlangs een relaas gaven, is in de lange geschiedenis van den onverpoosden burgeroorlog nauwelijks te vinden.

Kort nádien zorgden Mohamedanen voor een demonstratie hunnerzijds, die van geheel anderen aard toch niet minder welsprekend was

Den 13en Juli bestormde een 7000tal Moslims de Srinagar-gevangenis, in Kashmir, waar een hunner geloofsgenooten in voorarrest zat, beschuldigd van het aanzetten van Mohamedanen tot optreden tegen Hindoes.

Gewapend met stokken, messen, enz. slaagde de menigte, door den onverwachten aanval, erin het personeel te overmannen, maar de wacht opende vuur, zoodat 10 der bestormers werden gedood en een 60-tal gewond.

Daarna richtte de menigte zich naar een gedeelte der stad, waar veel Hindoes wonen. De wrok werd daar bekoeld door 't verwoesten van winkels en 't in brand steken van woningen. De plaats was een geheelen dag in paniekstemming.

Niettegenstaande de telegrafische gemeenschap afgesneden was, wist de plaatselijke autoriteit toch vrij spoedig militaire assistentie te ontbinden. Den 14en werd de orde hersteld. Bij de teraardebestelling van de slachtoffers ontstond nog even onrust, maar tot feiten kwam 't niet meer.

Door het geheele land was de verbittering echter weer wat verergerd, wraak en weerwraak voeden de vijandschap.

Behalve feiten van dezen omvang zijn er schier elke week bloedige ontmoetingen tusschen Moslims en Hindoes te vermelden, zoo ook nog in deze maand.

Bij een dergelijke stemming is niet te verwachten dat de oplossing gevonden zal worden, die de leiders, in gemeenschappelijk overleg, blijven zoeken voor het vraagstuk der vertegenwoordiging der rivale groepen in het landsbestier, en dat der gecombineerde òf afzonderlijke stemming van afgevaardigden voor de vertegenwoordigende lichamen, in de regeering van *den nieuwen staat „Indië"*, die men scheppen wil.

De gruweldaden, die onder het hoofd „Britsch-Indië" de couranten vullen, zijn echter geenszins alle tot den strijd der godsdiensten te rekenen en te beperken.

De extremistische tegenstanders van de Britsche overheerschers, de uiterste vleugel van de nationalisten die Swaraj eischen, zijn wel meerendeels Hindoes, maar hun ijver in deze is meer revolutionnair dan godsdienstig, en zij vinden in dien ijver ook Mohamedanen en Christenen aan hun zijde.

Sedert 2 à 3 jaren volgen de aanslagen met erkend politieke bedoelingen elkander in een gevulde reeks op. Men herinnert zich het werpen van bommen in 1929 in de vergadering van den Wetgevenden Raad te Nieuw-Delhi, die door Sir Simon werd bijgewoond, en de poging in datzelfde jaar gedaan om den trein te doen ontsporen waarin Lord Irwin, de onderkoning, naar Nieuw-Delhi reisde. In 1930 ontelbare aanslagen, veelal maar al te goed geslaagd, op ambtenaren, politiedienaren, rechters. In 1931 voortzetting er van: op 2 gouverneurs van provinciën, een districts-magistraat, een politie-commissaris en zijn konstabel; benevens een groot aantal op personeel van minder hooge positie. Een bericht van 22 Augustus meldt weer een aanslag te Dacca op den Engelschen commissaris, die gewond werd.

Aan deze wandaden mag niet de beteekenis worden toegekend van uitspattingen door enkelingen bedacht en uitgevoerd. Gebleken is het bestaan van een wijdvertakte organisatie, die dit terrorisme leidt. En alsof dit nog niet erg genoeg ware, van vele zijden is openlijk sympathie betuigd met de „helden" van die gewelddwingelandij. Tijdens de processen werden bewegingen op touw gezet om de rechters te beïnvloeden, en na de veroordeeling weer om gratie te vragen. Na de terechtstelling werden rouwdagen gehouden, spraken meetings bewondering voor de slachtoffers der overheersching uit. Nationalistische bladen en woordvoerders verheerlijkten de helden, gevallen om aan Indië Swaraj te bezorgen. Burgemeester en gemeenteraden van groote steden deden aan dergelijke anti-Britsche uitingen mee. Tegen dit alles is de Britsche overheid zoó slap opgetreden, dat zij verergering in de hand heeft gewerkt.

Wij noemden een paar malen „Swaraj", de beweging die algemeen vereenzelvigd wordt met Gandhi. Eigenlijk zijn deze gewelddaden eén scherpe tegenstelling van het geweldlooze verzet door den grooten leider gepredikt. Deze is er aanvankelijk ook tegen ingegaan, deed zelfs boete voor het zonde-gedrag der dwalenden; maar vrij spoedig zijn deze uitersten naar elkander toegegroeid. Als de aarisonruststoker aanzet tot weigering van elke samenwerking met Engelschen, van elke belasting-betaling, van gehoor geven aan voorschrift, bevel, oproep van de overheid, dan kunnen de onvermijdelijke gevolgen hiervan door de menigte niet in een blijvend gemoedelijke — en in een gemoedelijk blijvende stemming verwerkt worden. De aanhangers van Gandhi en de Congrespartij behooren dan ook tot degenen, die meedoen aan de openlijke verheerlijking van de terroristische methode. En Gandhi heeft de formule gevonden, die allen uit de verlegenheid redt: „als Engeland maar uit Indië verdwijnt, heeft dit terrorisme vanzelf geen reden van bestaan meer". De poging van de Britsch-Indische regeering om de groote oppositiepartij door inschikkelijkheid op haar hand te krijgen is volslagen mislukt.

Het maakt de positie der regeering, die de aanstaande Rondetafelconferentie bijeengeroepen en verder te leiden heeft, zeker niet gemakkelijker, dat de politieke groepen, welke in Indië buiten de Congrespartij staan, en die dus wèl te Londen zullen aanzitten, evenmin vriendelijk gestemd zijn over het gevoerde koloniale beleid.

Er bestaan in Indië vele combinaties en organisaties, op politiek, economisch, godsdienstig gebied, die zich gaarne, elk op haar terrein, beschouwen als voor All-India te spreken. Vele van deze hebben een gelegenheid en een vorm gevonden om ongerustheid uit te drukken en om op veiligstelling aan te dringen.

Een voorbeeld uit vele. Na den moord op den rechter Garlick, die een doodvonnis uitgesproken had, kwam in de laatste dagen van Juli te Calcutta spon-

taan een meeting samen van verontruste burgers. Daar vulden Mohamedanen, Hindoes en Engelschen de zaal. Er kwam een motie van afkeuring der te groote lankmoedigheid van de regeering in behandeling, maar de aanvankelijk hiervoor opgestelde tekst werd niet scherp genoeg geacht. Er moest bij het gouvernement geen twijfel blijven bestaan over het heerschende gevoelen van verbolgenheid. De motie werd toen zoo gesteld, dat verklaard wordt, dat het geduld van de burgers tegenwoordig op zoodanige wijze geweld wordt aangedaan, dat de toestand dreigt ondraaglijk te worden. Een Mohammedaansch spreker, Ghuznavi, oogstte een daverend applaus, toen hij de regeering voorhield: regeer of ga heen. Een ander Mohamedaan, Maulvi Abdoel Kazem, bedoelde hetzelfde toen hij, wijzend op de onmacht der regeering, uitsprak dat zij maar moest weggaan, daar het duidelijk is dat zij den wil heeft verloren om haar taak, voor de orde en de veiligheid te zorgen, te vervullen.

Deze uiting is, zooals gezegd, een voorbeeld uit vele.

Alom in den lande werkt voorts de communistische bacil, waardoor de vraagstukken nog meer ingewikkeld worden. Men bespeurt deze inwerking soms niet waar zij wel is, men meent haar dikwijls te zien of te moeten zoeken waar zij niet is.

Voortdurende woelige bedrijvigheid is er ook bij de noordergrens, waar onrustige buurstammen door een sterke militaire macht in bedwang moeten worden gehouden.

In de N. W. grens-provincie maakt in den laatsten tijd een *red-shirt*-beweging groote vorderingen. De stam der Khattaks was als loyaal bekend en leverde een groot contingent voor de inlandsche troepen van het Br.-I. leger. De propagandisten hebben gebruik gemaakt van de slechte economische omstandigheden, die ook daar de prijzen der producten van het land drukken, om er thans onrust te doen ontstaan.

Hoewel wij de opsomming der teekenen des tijds niet hebben uitgeput, kan men zich door het voorafgaande toch eenig denkbeeld vormen van het ingewikkelde van het probleem waarvoor de vertegenwoordigers van de groepen zich geplaatst zullen vinden, die te Londen moeten trachten de grondslagen aan te wijzen waarop het *toekomstig Indische rijk* zal berusten.

Overbodig hieraan toe te voegen, dat de zeer groote moeilijkheden, voor welke Engeland en het ministerie Mac Donald thans voor eigen volk en staat geplaatst zijn, dit Indische probleem nog meer ingewikkeld maken.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling 's-Gravenhage.

Internationale Koloniale Tentoonstelling te Parijs.

In aansluiting aan het bericht in het Koloniaal Weekblad van 13 Augustus j.l., waarbij bepaald is, dat de laatste excursie van 17 tot en met 24 September a.s. zal plaats hebben, zij hier medegedeeld, dat nog enkele personen daaraan kunnen deelnemen. Degenen, die zich alsnog bij deze excursie wenschen aan te sluiten, gelieven zich uiterlijk voor 2 September a.s. op te geven bij den Secretaris van de Afdeeling Den Haag, Jacob Hopstraat 12, aldaar.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling 't Gooi (zetel Hilversum).

Deze afdeeling is overgegaan tot de instelling van een Informatie-bureau, dat zich ten doel stelt:

1e. om hen, die voornemens zijn naar Nederl.-Oost- of West-Indië te vertrekken, alle door hen, in verband hiermede, gewenschte inlichtingen te verstrekken;

2e. om aan personen die, uit genoemde landstreken in Nederland verwacht of hier te lande reeds aangekomen en voornemens zijn om zich tijdelijk of definitief in het Gooi te vestigen, alle door hen benoodigde informaties te verschaffen, bijvoorbeeld met betrekking tot pensions, koop of inhuur van huizen, ter zake onderwijs-inrichtingen en wat dies meer zij.

Bestuur: G. A. van Seventer, Sophialaan 20, voorzitter; mejuffr. B. J. van Maarseveen, Zonnelaan 16, Vice-Voorzitster; de H.H. J. H. Stocksmeier, Pr. Julianalaan 13, 1e secretaris en A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, 2e secretaris, allen te Hilversum.

Veertien leden der Vereeniging hebben zich bereid verklaard om, puttend uit hunne practische ervaring, opgedaan in ambt of beroep, aan belanghebbenden die voorlichting te verschaffen, welke een ieder hunner in zijne bijzondere levensomstandigheden zal blijken noodig te hebben.

Het Bestuur v.h. Informatiebureau.

Breda.

Het Informatie-bureau dezer afdeeling staat onder leiding van den heer J. J. de Neeve, Willemstraat 9.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Aan de leden der afdeeling Den Haag van „Oost en West".

In het belang der administratie en ter vermijding van omslachtigheid wordt men beleefd verzocht de jaarlijks verschuldigde contributie rechtstreeks te voldoen aan den Secr.-Penningmeester der afdeeling Den Haag, den heer J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12, Den Haag, giro no. 135120 — en dus niet aan het Algemeen Secretariaat.

Ter overdenking.

Aan hen, die de Vereeniging „Oost en West", bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

„Ik vermaak aan de Vereeniging „Oost en West", zetel Den Haag, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd laatstelijk bij K. B. van 1 September 1927, No. 22, de som van ....

uit te keeren binnen .... maanden na mijn overlijden, vrij van alle kosten en rechten.

VAN DE REDACTIE.

Aan de medewerkers.

Beleefd verzoek aan onze medewerkers om, in verband met de Koninginnedag-viering, hun kopij voor het nr. van het „K. W." van 3 Sept. a.s. uiterlijk op Zaterdagmorgen 29 dezer aan den redactie-secretaris te willen doen toekomen.

De K. N. I. L. M. in Juni 1931.

Het vervoer op de regelmatige lijnen bleef gedurende Juni vrijwel gelijk aan dat van Mei, behalve op de Bandoenglijn, waar een welkome toename te zien valt, hoogstwaarschijnlijk te danken aan de vacantiegangers.

Het F XII vliegtuig verrichtte op deze lijn uitstekende diensten.

Het aantal pleziervliegers was in Juni veel minder, doordat in Mei de speciale vluchten voor Inheemschen werden gehouden in Semarang, Soerabaja en Bandoeng.

In Laboean Roekoe waren de rondvluchten een groot succes.

Op 15 Juni moest een ernstige zieke van Batavia via Soerabaja naar Malang worden vervoerd, voor welke gelegenheid van een toestel der K. N. I. L. M. gebruik werd gemaakt.

In totaal vervoerde de K. N. I. L. M. in Juni 1618 passagiers, (in Mei 1209, in April 1075) verdeeld als volgt:

Batavia—Bandoeng	435
Bandoeng—Batavia	456
Batavia—Semarang—Soerabaja	152
Soerabaja—Semarang—Batavia	175
Batavia—Palembang—Singapore	19
Singapore—Palembang—Batavia	21
Batavia—Palembang—Pakanbaroe—Medan	29
Medan—Pakanbaroe—Palembang—Batavia	22
Rond- en Speciale vluchten	309
Totaal	1618

Aan luchtpost werden vervoerd 1446 K.G. of ruim 101.000 brieven en aan vracht 9479 K.G.

Brieftelegrammen in het verkeer met Ned.-Indië.

In de regeling voor de aflevering van brieftelegrammen in het verkeer met Ned.-Indië is eenige wijziging gebracht.

Geschiedde tot dusver de aflevering als regel 48 uur na het tijdstip van aanbieding, voortaan zal de aflevering, zoowel in Nederland als in Ned.-Indië plaats vinden op den morgen van den tweeden dag, volgende op dien der aanbieding.

Luchtpost naar Indië.

Met het vliegtuig, dat 20 Aug. j.l. van Schiphol naar Nederlandsch-Indië is vertrokken werden 24 zakken luchtpost verzonden met een totaal gewicht van 212 K.G. 450 Gr. bruto en 191 K.G. 360 Gr. netto.

De zending bevatte 14322 stukken beneden 5 gram; 150 briefkaarten en postwissels; 4282 stukken zwaarder dan 5 gram en 1209 stuks bestemd voor tusschenliggende landen; in totaal 19963 stuks.

Luchtpost uit Indië.

Blijkens mededeeling van de Indische Administratie heeft het retourvliegtuig van den Holland-Indiëdienst ruim 200 K.G. post aan boord.

Hiervan is 152 K.G. 930 Gr. bestemd voor Amsterdam (stad en verdere verzending), 51 K.G. 900 Gr. voor 's Gravenhage en 11 K.G. 100 Gr. voor Rotterdam.

Bovendien werd te Medan nog ingeladen een zak Penang/Amsterdam, wegende 2 K.G. 460 Gr. bruto.

Van het Informatie-bureau.

Het boekje Curaçao, bewerkt door het Afdeelingsbestuur aldaar bevattende de laatste gegevens, is verkrijgbaar bij dit bureau, Korte Voorhout 6, Den Haag, ad f 0.25.

Boottrein N.V. Stoomvaart Maatschappij Nederland.

Het Agentschap 's-Gravenhage, der N.V. Stoomvaart Maatschappij „Nederland", de Firma Crans en Co., meldt, dat de Boottrein van het thuisvarende mailschip „Johan de Witt", d.d. 28 Augustus a.s. te Genua verwacht, Zaterdag 29 Augustus a.s. des morgens 11.00 uur aan het Station Staatsspoor in Den Haag zal aankomen.

Nederlandsche Jaarbeurs.

Wij ontvingen een sterk tot den beschouwer sprekende reclameplaat, welke is vervaardigd door den artist dr. L. Raemaekers voor de van 8 tot en met 17 September a.s. te houden jaarbeurs te Utrecht. Daar de eerstvolgende beurs de 25ste Jaarbeurs zal zijn, heeft de ontwerper als motief gekozen de Mercuriuskop opwaarts kijkend naar het cijfer XXV.

De plaat is in twee formaten gedrukt 120 × 180 c.M., en 78 × 105 c.M.

Namen en adressen der Afdeelings-secretarissen.

Amsterdam: L. D. Petit, Van Breestraat 21.
Amersfoort: Mr. E. H. Bergsma, Huygenslaan 7.
Arnhem: G. J. v. d. Heide, Benedendorpsweg 4, Oosterbeek.
Apeldoorn: J. C. Baars, Jagersweg 42.
Bergen op Zoom: J. H. W. Bruins, Wouwsche weg 144.
Breda: E. W. v. Vegchel, Ginnikenweg 119.
Curaçao (West-Indië) H. J. C. Bodenburg, Hellmund, Willemstad.
Deventer: Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1.
't Gooi: A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, Hilversum.
Groningen: J. Franke, Nassauplein 11a, Groningen.
Den Haag: J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12.
Haarlem: H. P. Deinum, Van Hogendorpstraat 3.
Leiden: Mr. E. Rijke, Witte Singel 58.
Nijmegen: Mevr. M. R. S. Bleckmann—Hoogenstraaten, Berg en Dalsche weg 134.
Rotterdam: F. A. Vervloet, Westersingel 87.
Twente: J. J. Hansma, Groen van Prinstererlaan 37.
Utrecht: Mevr. L. P. v. d. Wijk—v. d. Haar, Hieronymusplantsoen 8.
H. J. Wolff, Paramaribo.
H. J. C. Bodenburg Hellmund, Curaçao.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

H. G. van Daalen, hoofdond. O.L.O., Herwen (bij Lobith) 46a. F. M. Vonk, officier van gezondheid, Regentesselaan 90, Den Haag; P. Swarts, off. van gezondheid, Segbroeklaan 24, Den Haag.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

J. Appeldoorn, schoolhoofd bij het O.W.L.O., Lieve Verschuurstraat 43a, Rotterdam; H. W. Demmink, lid v. d. Weeskamer te Semarang, Goudenregenstraat 118, Den Haag; M. J. de Jonge, ambtenaar bij het Bezoldigingskantoor te Buitenzorg, Ant. Heinsiusstraat 89, Den Haag; J. J. Ph. Koppenol, assistent-resident te Pasoeroean, Hotel Centraal, Den Haag; mej. E. J. M. v. Alpen, onderwijzeres bij het O.W.L.O., Fred. Hendriklaan 82, Den Haag; A. O. Clemens, burg. ambt. topograaf bij den Topografischen Dienst, Populierstraat 23, Den Haag; Th. Ophey, schoolhoofd bij het O.W.L.O., St. Janslaan 42, Bussum; J. W. Lutter, referendaris op het kantoor v. d. Gouverneur van Midden-Java, Pr. Hendrikplein 21, Den Haag; W. F. Stutterheim, directeur der A.M.S. te Soerakarta, per adres Ned. Handel Mij., Den Haag; H. F. N. P. L. de la Fosse, architect b. d. W. en 's Lands B.O.W., poste restante, Wageningen; A. Kromhout, schoolhoofd b. h. O.W.L.O., 2e Schuytstraat 245, Den Haag; J. G. Zuidam, controleur 2e kl. b. d. P.T.T., Rietveld 105, Delft; E. Sigmond, insp. b. h. Kadaster, Hoogstraat 25a, Wageningen; Chr. L. Karsseboom, ambt. 3e kl. b. d. Dienst der In- en Uitvoerr. en Acc., Columbusstraat 208, Den Haag; H. G. C. Esselaar, hoofdagent van politie 2e kl., Da Costastraat 112 II, Amsterdam; mr. W. S. A. B. P. Arriëns, secr. v. h. dept. van Justitie, L. van Swaensteijn 18, Voorburg; J. H. Sijbers, tijd. wd. contr. 1e kl. b. d. P. T. T., Henseniuspl. 10, Venray; J. G. Ormel, 1e luit. art., Obrechtstraat 61, Den Haag; K. Murenbeeld, 1e luit. inf., Antonie Duyckstraat 3, Den Haag; J. H. H. van Bruggen, olt. inf. Staalstraat 14, Amsterdam; A. M. E. Meijer, insp. v. d. Landb. te Soerabaja, Sonsbeekweg 18, Arnhem; M. Groenewoud, schoolh. O. W. L. O., Rusthoflaan 86B, Rotterdam; H. A. Tichelaar, hoofdonderw., O. W. L. O., Vivienstraat 27, Den Haag; H. Otten, hoofddet. commandant 2e kl. bij de gewone politie, grenscommissariaat van Rijkspolitie, Zevenaar; J. D. F. Rügebregt, gedipl. techn. ambtenaar 1e kl. P. T. T., Leidschevaart 124, Haarlem; G. L. Smit, stationscommies 2e kl. bij de S. S. en Tr., van Speijkstraat 143, Den Haag; L. F. C. Dossin, scheikundig opz. 1e kl. bij den dienst van den Mijnbouw, Regentesselaan 26, Den Haag; mej. A. Hatoe, hoofdtel. bij het Tel. kantoor te Buitenzorg, Franklinstraat 120, Den Haag; mej. J. M. Nicolaas, hoofdtel. bij het Tel.-kantoor te Buitenzorg, Franklinstraat 120, Den Haag; V. Ch. Harten, comm. van politie 1e kl., van Musschenbroekstraat 89, Den Haag; C. M. Schoewert, leeraar aan de Kon. Emmaschool te Soerabaja, Frederik Hendriklaan 120, Den Haag; W. Th. Spier, adj. hoofdcommissaris van politie, huize „Mataram", Laren; Ch. L. Crince le Roy, hoofdamb. ter beschikking van den directeur van Financiën, Markt 11, Ginneken; mej. A. Nienhuis, verpl. 1e kl. bij den dienst der Volksgez., Sumatralaan 33A, Groningen; J. Groenendijk, hoofdc. b. d. afd. Comp. van het Gew. kantoor te Padang, Groot Hertoginnelaan 107, Den Haag; mevr. D. Godfried, geb. de Lange, onderw. O. W. L. O., Stadhouderskade 60A, Amsterdam.

Met Pensioen.

Mej. C. L. Kleyberg, onderw. 2e kl. b. h. O.W.L.O., Lijsterbesstraat 24, Den Haag; P. van den Bos, godsdienstleeraar b. d. prot. Gemeente te Malang, Bosch-polderpl. 7b, Rotterdam; mevr. C. M. Roelfsema geb. Wasselink, onderw. 2e kl., b. d. O.L.M.S. te Cheribon, Winsum (Gr.); P. Links, technisch amb. 1e kl. P. T. T., Valkenboschkade 328, Den Haag; J. Kats, dir. Inst. ter bev. van de kennis van Inlandsche talen en van de Land- en Volkkunde van N. I., Julianalaan 72, Overveen; mr. Lunshof, leeraar aan de Kon. Emmaschool te Soerabaja; Gijsbrecht van Amstelstraat 327, Hilversum; H. A. Overveen, hoofd der Ambonsche Burgerschool, Vondellan 97, Arnhem; A. G. de Vrij, olt. der Militaire Administratie, Groenewegje 99, Den Haag; D. Slijboom, luit. kol. inf., van Aerssenstraat 263, Den Haag.

ADRESVERANDERINGEN.

J. J. Weede, Leeraar b.h. Techn. Onderw. gepl. b.d. Kon. Wilhelminasch. te Batavia, v. Limburg Stirumstr. 15, Utrecht; D. Kamstra, kap. der mil. adm., de Perponcherstr. 76, Den Haag; W. v. d. Mey, techn. ambt. 1e kl. P.T.T., Begoniastr. 228, Den Haag; C. Giesel, 1e comm. b.d. S.S. en Tr., v. Loostr. 91, Den Haag; Ir. E. R. Haighton, ing. 1e kl. b.d. waterst. en B.O.W., Regentessel. 29, Nijmegen; J. M. Doeve, ambt. 2e kl., I., U., en acc., Scheveningenl. 152, Kijkduin; Mej. G. M. Hessing, Schoolhoofd b.h. O. W. L. O., Zandbergl. 28, Breda; S. L. J. Waardenburg, Gewest. secr. der Res. Djambi, Ant. Heinsiusstr. 22, Den Haag; J. H. C. Bax, alg. ontvanger 4e kl. bij 's lands kas, Beekl. 339 II, Den Haag; W. J. M. R. Diedrich, alg. ontvanger 4e kl., bij 's lands kas, Goudenregenstraat 101, Den Haag; J. H. Haring, contr. 1e kl. b.h. B.B., Pr. Mariannelaan 45, Voorburg; Jhr. F. K. Goldman, comm. b.d. S.S. en Tr., Kranenburgweg 49, Den Haag; G. P. W. Schomers, 1e klerk m.d. titel van 3e comm. b.d. S.S. en Tr., Edisonstr. 78, Den Haag; Tj. S. A. Knijff, onderw. 1e kl. b.h. O.W.L.O., Molenlaan 15, Rijswijk Z.H.; Y. Janssen, Hoofd der afd. Controle b.d. S.S. en Tr., p.a. Ned. Ind. Esc. mij. Den Haag; W. Stort, ass.-resident b.d. alg. bestuursd., Zietenstrasze 10, Hannover D.; Dr. V. E. Korn, ass.-res. van Zuid-Bali, Klimopstr. 230, Den Haag; E. A. G. de Vries, 1e luit. der art., Regt. Kustart., Den Helder; F. G. Putman Cramer, res. van Bantam, Ten Hovestr. 68 a, Den Haag; na 1 September 1931: Badhuisweg 89; J. A. C. Laurens, red. b.d. S.S. en Tr., Archimedesstr. 141, Den Haag; J. M. de Waal, comm. v. politie 1e kl., Groesbeekschew. 49, Nijmegen; W. H. J. M. Simons, onderw. 1e kl. b.h. O. W. L. O., Zoeterwoudschesingel 80, Leiden; G. H. J. v. Tuuren, onderluit der inf., Prof. Ritzema Boslaan 4, Utrecht; Mevr. A. H. T. v. d. Velde—Niehaus, onderw. 2e kl. O.W.L.O., Sweelinckstr. 75, Den Haag; C. J. A. Op de Macke, insp. P.T.T.-dienst, hotel Nassau, Nassausingel, Nijmegen; Mej. J. E. Trouerbach, 1e kl. b.d. P.T.T.dienst, Sneeuwklokjesstraat 12, Den Haag; F. J. Elzenga, kap. der mil. adm., Badhuisstraat 81b, Scheveningen; Mr. G. G. v. d. Kaaden, vice-pres. v.d. R. v. J., te Batavia, hotel Pension Regina, Davos-Platz Zw.; Ir. E. Fels, hoofding. hoofd der afd. bruggen en wegen v.h. dept. der B.O.W., p.a. Gevers Deynootweg 65, t.m. ult. Aug. 1931, Scheveningen; J. M. Doeve, ambt. 2e kl. b.d. dienst der I. U. en Acc., Gr. Hertoginnelaan 105, Den Haag; L. Keizer, onderafd.hoofd b.d. dienst v.h. toezicht op de S.S. en Tr., Snelliusstr. 60, Den Haag; M. la Fontaine, ass.-res. b.d. alg. bestuursdienst i.d. prov. Oost-Java, p.a. Jul. v. Stolberglaan 96, Den Haag; L. F. Stoelman, tijd. wnd. contr. 1e kl. P.T.T., 2e Sweelinckstraat 214, Den Haag; G. Aaldering, tijd. wnd. onderopzichter-machinist b.d. S.S. en Tr., Bakkerstraat 48, Arnhem; R. R. Vermeer, 1e comm. b.h. dept. v. Marine, Thomsonlaan 124, Den Haag; L. N. Goedhart, contr. 1e kl. b.h. B.B., v. Aerssenstraat 113, Den Haag; G. Krol, onderwijzer 2e kl. b.h. O.W.L.O., Dijkstr. 93, Appingedam; R. E. Stok, architect b.d. waterstaat en B.O.W., Reinkenstraat 37, Den Haag; L. E. Breton v. Groll, gedipl. gezaghebber b.h. B.B., Allard Piersonstr. 28-d, Rotterdam; mr. H. D. v. Werkum, Ass.-res. b.d. Alg. bestuursd., Rusthoekstr. 44, Den Haag; A. Young, referendaris 1e kl. b.d. S.S. en Tr., Uit den Boschstraat 3, Haarlem.

Financieele Berichten.

Opgave van de N. V. Haagsche Boaz-Bank,
Molenstraat 45, Den Haag.

Noteeringen ter beuze van Amsterdam.

	17 Aug. 1931	24 Aug. 1931
Aandeelen Koloniale Bank	$99\tfrac{3}{4}$	$97\tfrac{1}{4}$
„ Ned. Ind. Handelsbank	$99\tfrac{1}{2}$	97
Cert. aand. Ned. Handel Mij.	120	117
Aandeelen Alg. Exploratie Mij.	$61\tfrac{1}{4}$	$61\tfrac{1}{4}$
„ Kon. Petroleum Mij.	$197\tfrac{3}{4}$	$195\tfrac{1}{4}$
„ Rubber Cult. Mij. A'dam.	70	68
„ Ned. Ind. Suiker Unie	$116\tfrac{7}{8}$	111
„ Ned. Scheepvaart Unie	105	103
„ Handelsverg. A'dam	278	$273\tfrac{1}{8}$
„ Deli Batavia Mij.	$172\tfrac{3}{4}$	$172\tfrac{1}{2}$
„ Deli Maatschappij	$216\tfrac{1}{4}$	$205\tfrac{1}{4}$
„ Senembah Mij.	$253\tfrac{1}{2}$	$241\tfrac{1}{2}$
„ Deli Spoor	118	117
„ Ned. Ind. Spoorweg Mij.	$121\tfrac{3}{4}$	123
„ Philips Gloeil. (nieuwe)	81	78
Cert. aand. Margarine Unie	148	$144\tfrac{3}{4}$

Wisselkoersen	Verkoop
Londen	$12.04\tfrac{11}{16}$
New York Cable	2.48
Berlijn	58.85
Parijs	9.72
Brussel (Belga)	34.60
Zurich	48.30
Weenen	$34.87\tfrac{1}{2}$

Mutatiestaat van 19 tot 26 Augustus '31

Nieuwe Leden:	**Voorgesteld door:**
Mevrouw K. G. Volker-Visser, Zeist, Platolaan 36.	Eigen aanmelding.
A. C. van Kaam, Dir. Mulo te Probolinggo. F. A. J. Middelkoop, Burgemeester te Buitenzorg, Bataviasche Weg 17.	Vertegenwoordiger „Oost en West" te Malang.
Mejuffrouw E. Lenting, Directrice Incassobank, Hilversum, Javalaan 5.	den heer R. van Delden te Hilversum.

R. I. P.

A. H. de Wildt, Amsterdam, Mauritsstraat 4, (behoorde tot de Afd. Nijmegen).

Mejuffr. J. E. F. Daendels, Apeldoorn, Loolaan 34.

Adresveranderingen:

Ph. A. Feltzer, Referendaris Dep. v. Kol., van: Amsterdam, Noorder Amstellaan 33, naar: Den Haag, Laan van Eik en Duinen 180. f 5.—.
J. A. Vorstman, Gedipl. Gezaghebber m.v., Amsterdam-Z., van: Adm. de Ruyterweg 200, naar: Palistrinastraat 22 huis.
W. van Rossem, van: Delft, naar: Hilversum, Sophialaan 37. f 5.—.
Mejuffrouw Ch. E. Soeters, van: Haarlem, Vredenhofstr. 26, naar: Heemstede, Spiegellaan 20.
E. Wybenga, Gep. O.-I.-Ambtenaar, van: Eusebiusbuitensingel 8, naar: Kastanjelaan 22c.
J. G. van Heyst, Oost-Resident, van: Den Haag, Laan van N.-Oost-Indië 246, naar: Nijmegen, Graadt van Roggenstraat 16. f 5.—.
J. Blank, Den Haag, van: Stadhouderslaan 107, naar: Hoogerhoucklaan 60, Flat 5.
Mevrouw Weduwe A. Nill—Marinissen, Den Haag, Weissenbruchstraat, van: 22, naar: 9.
H. J. Schmidt, van: Den Haag, Mauritskade 39, naar: Scheveningen, Seinpostduin 29.
Dr. J. Kuyper, Den Haag, van: Rozenstr. 73, naar: Frederik Hendrikplein 34.
H. J. Looman, Afdeelings-secretaris, van: Amboina, naar: Apeldoorn, Nieuwstraat 26. f 5.—.
Mevrouw C. M. Roelfsema—Wesselink, van: Bandoeng, naar: Winsum (Gr.), f 5.—. Afd. Gron.
D. Heuvelink, Alg. Ontvanger, van: Djombang, naar: Den Haag, Frankenstraat 88. f 5.—.
J. J. Ph. Koppenol, Ass.-Resident, van: Pasaroean, naar: Den Haag, p.a. Hotel Centraal f 5.—.
G. B. C. Feekes, Kapitein Inf., van: Den Haag, naar: Buitenzorg.
F. E. Quadekker, Off. v. Gez. 1ste kl., van: Voorburg, naar: Bandoeng, p.a. D. v. O. VIe. Afd.
Dr. L. Adam, Ass.-Resident, van: Amersfoort, naar: Batavia—Centrum, p.a. Kantoor van de Volkstelling, Schoolweg.
Jhr. B. Ch. C. van Suchtelen, thans Resident van de Zuider en Ooster-Afdeeling van Borneo te Bandjermasing.
G. Mulder, thans: Dirigeerend Off. van Gez., te Magelang.
J. Heppener, Inspecteur S.S., thans te Djember, Spoorlaan 20.
W. van Hoboken, Gezaghebber Gouv. Marine, thans te Batavia-Centrum, Besoekiweg 18.
J. L. Neuteboom, thans: Directeur v.d. Normaalschool te Pematang-Siantar (S.O.K.)
R. G. Nieuwenhuijs, Inspecteur van Financiën, thans te Soerabaja.